Dupl.

ŠTEFA JURKIĆ

SV. KATARINA SIJENSKA

P 173

SV. KATARINA SIJENSKA

ŠTEFA JURKIĆ

SV. KATARINA SIJENSKA

BIBLIOTHECA S. J. ZAGREB

ZAGREB 1934

IZDANJE DOMINIKANSKE NAKLADE „ISTINA"

»UZORI«

Od kolekcije već izašle knjige:

Štefa Jurkić	Bl. Imelda Lambertini
Sida Košutić	Sluga Vječne Mudrosti
Hijacint Bošković	Albert Veliki
Štefa Jurkić	Sveta Katarina Sijenska

U pripremi:

Pero Ivanišić	Bl. Marko Križevčanin
Ljubomir Marković	Henri Lacordaire
Sida Košutić	Sv. Terezija Avilska
Marko Soljačić	Limska Ruža
Jordan Viculin	Apostolski sijač
Hijacint Bošković	Anđeoski Naučitelj
Mate Blašković	Sv. Hijacint
Štefa Jurkić	Jordan Saksonac

TISAK BRAĆE KRALJ U ZAGREBU

GLAVA PRVA

Kći Jakova i Lape.

U Sijeni, u jednoj uskoj i strmenitoj ulici četvrti Fontebranda, postoji još i danas rodna kuća sv. Katarine. To je sada tiho svetište, a pred šest stotina godina odjekivala je kuća majstora Jakova Benincasa bučnim životom. Pred vratima smijeh i igra djece, roba se tovari, ulazi se i izlazi.

Kada sam prvi put čitala o djetinjstvu sv. Katarine, iskrsla mi je pred oči jedna kuća, u kojoj sam ja nekada češće boravila. Bila je to stara trgovačka kuća u zapadnoj Bosni. Prava kršćanska kuća. U njoj je vrvjelo od djece i dok se je najstarijoj kćeri šilo ruho, dotle je najmlađe dijete još puzalo po podu. Domaćica, jaka i zdrava žena, uvijek je u poslu, a muškarci su dolazili samo na ručak i večeru. U toj se kući molilo, išlo u crkvu, slušalo i radilo i konačno kršćanski umiralo.

Eto, tome slično opisuju svi životopisci život u kući za vrijeme djetinjstva male Katarine. Samo što ona vremena bijahu burnija i nesigurnija, i onda su se sigurno i u kući majstora Jakova Benincasa odražavale one čisto talijanske i sijenske osebine. Naravno da je majstor Jakov vodio sa svojim sinovima razgovore o gvelfima i gibelinima, o borbama pučana i gospode te o sukobima i zadjevicama sijenskih gra-

đana. Žena mu Lapa vodila je brigu, kako bi našla kćerima muža, a sinovima onakove žene, koje bi njoj bile u volji. Uz to se je u kući mnogo govorilo o svetim i crkvenim stvarima, o dobrim i lošim redovnicima, o svakojakim glasovima i događajima u crkvenoj upravi. Ali to bijahu iznimni razgovori. Vrijeme bijaše ponajviše ispunjeno dnevnim sitnicama, poslovima i brigom o zaradi.

Jakov Benincasa bio je bojadisar sukna. U srednjem vijeku bijaše to jedan od najuglednijih ogranaka privrede. Kako su se nosila suknena odijela i kako u ono doba bijahu ta odijela osobito raskošna i raznolika, tkalci i bojadisari imali su pune ruke posla. Bijaše tu i poslovnih tajna, koje su se strogo čuvale i prenosile od oca na sina. O tima tajnama ovisila je raznolikost boja, njihova svježina, punina i trajnost. I mala Katarina odrasla je tako u vrevi odjeka događaja i u bogatom i šarolikom svijetu boja. Može biti, da je i to doprinijelo onome, tako raznolikom, a uza sve to tako jedinstvenom razvoju cijele njezine ličnosti.

God. 1347. rodi dona Lapa, žena majstora Jakova, blizance, koji dobiše imena: Ivana i Katarina. Mala Ivana doskora umre i Katarinu, dvadesetičetvrto dijete po redu, zapade sada dvostruka ljubav i skrb majčina. A bila je vedro, veselo i prijazno dijete, pa joj nadjenuše ime Euphrosina (vesele ćudi). Susjedi se otimahu za nju, vodili bi je svojim kućama, uživajući u njezinom djetinjem čavrljanju i smijehu. Tako nisu zapažali, nije im ni upadalo u oči, da mala Katarina izgovara katkada nešto vrlo ozbiljno, a uz to, da su joj tamne oči uperene nekuda, kao u samu sebe. Sredovjekovni čovjek bijaše okružen mi-

stikom i za nj nije bilo nimalo čudnovato, da već i malena djeca pokazuju slutnju vrhunaravnoga života.

I ako je čovjek četrnaestoga stoljeća bio u mnogočemu opor i surov, za njega bijaše nebesko carstvo stvarnost, pa je onima, koji se već na ovome svijetu opredijeliše za njega, odavao otvoreno, puno poštivanje i divljenje. Tako i maloj Katarini nitko nije branio, da i vanjskim načinom očituje svoju djetinju pobožnost, a kamo li, da bi se ikad iko narugao, ako bi djevojčica i na osebujniji način vršila kakove neobične pobožnosti. Koliki su vidjeli malu petgodišnju djevojčicu, kako se klečeći uspinje po kamenim stepenicama, koje su vodile u njezinu kuću, ili kako na svakoj stepenici poklekne, ozbiljno naklanjajući svoju malu glavicu Gospi na pozdrav.

Jednoga predvečerja — Katarini je bilo šest godina — vraćala se je s bratom Stefanom kući. Donna ih je Lapa bila poslala do udate sestre Bonaventure, koja je stanovala na drugom kraju Sijene. Stefano je išao naprijed, i kako ga je zanimao sav život na ulici, malo se je on obazirao na svoju malu sestricu. Bili su već u blizini Fontebrande i upravo su prolazili mjestom, odakle se krasno vidjela lijepa crkva sv. Dominika. I mala Katarina zastane. Njezine tamne oči, uprte u nebo nad crkvom, širom se rastvoriše. Divan prizor zagledaše ove nevine, djetinjske oči: na prijestolju sjedi sam Krist Spasitelj u pontifikalnoj odjeći, s tijarom na glavi. Do njega stajahu sv. Petar i Pavao i evanđelist Ivan. I divni Krist podiže ruku, blago se nasmiješi i blagoslovi djevojčicu, koja je usred sijenske ulice nepomična stajala. U to se obazre brat Stefano i kad zapazi malu Katarinu, kako ukočena stoji na istome mjestu, zazove je imenom i

požuri k njoj. Kao iza sna prene se djevojčica . . . »Ah, da si vidio ono, što sam ja gledala, ne bi me bio pomeo«, i tamne se oči djevojčice napuniše suzama.

Naravno, da je Stefano pričao kod kuće o tome majci Lapi, ali zaposlena žena ne poda mnogo važnosti njegovome pričanju. Mala je Katarina šutjela, kao da nije ni željela, da se spominje i govori o ovome čudesnom događaju, koji je ispunio cijelo njezino malo srce. Samo je osjećala, da odsada sva pripada blagom kralju, kojega je vidjela nad crkvom sv. Dominika. I tražila je samoću, a ako bi se kod nje okupljale vršnjakinje, povela bi i njih na osamljena mjesta, zahtijevajući, da se i one mole i da se bičuju. Čudnovato dijete! A ipak je drugarice slušaju, pokoravaju se. Mora, da je već tada iz Katarininoga bića strujala ona moć, kojoj su se poslije pokoravale tolike duše.

U ono doba još je bila živa uspomena na pustinjake iz prvih vremena kršćanstva, i uza sve, što su bili osnovani toliki samostani, u Italiji se je našlo još uvijek pojedinaca, koji su se povlačili posve u samoću. I mala je Katarina slušala pričanje o takovim pustinjacima, jer se je jednoga dana uputila sama samcata, da ostavi Sijenu. U nekakovoj torbi ponijela je samo kruh sa sobom. Kada je već ostavila posljednje kuće rodnoga grada i kada je izašla na gradska vrata, djevojčici se je činilo, da je već blizu cilja. U jednoj pećini otkrije malu udubinu i sva se sretna zavuče u nju, kleče i poče da moli. Domalo dođe k sebi i pade joj na pamet, da ovakova mala djevojčica još ne može stanovati sama u ovakovoj špilji, da je njezino mjesto još uz roditelje i braću i

sestre. I mala Katarina mirno se povrati sa svojim kruhom kući, ostavljajući svoju pustinjačku nakanu za kasnija vremena.

Srednji vijek ne bijaše nikako vijek lažne sramežljivosti i licumjernoga shvaćanja života. To uostalom nije nikada ni bila zabluda Crkve katoličke. Premda se čistoća samo u njoj pravo cijeni i djevičanstvo visoko uzdiže, Crkva je uvijek iskreno otkrivala život svojoj djeci. Nije od Crkve katoličke potekla priča o rodi i drugim besmislicama, kojima je takozvani napredni vijek pitao svoju djecu, prekrivajući tako trulež i blato u kojemu je bio utonuo njegov porodični život. A upravo to znanje davalo je svetačkim pojavama srednjega vijeka onu jakost, onu divnu oporu snagu, koja nas i danas zadivljuje sa kamenih likova, na gotskim katedralama.

I mala je Katarina, već u svojoj sedmoj godini, bila posve upućena u život, a da to saznanje nije ni najmanje natrunilo divnu čistoću njezinoga bića. I jer je to znala, zato se je kao djevojčica odlučila za čistoću i zavjetovala Bogu vječno djevičanstvo.

Ali uz bijeli cvijet djevičanstva i modri čežnje za samoćom, u Katarininoj duši izraste i procvjeta i žarko crveni cvijet ljubavi prema bližnjemu. Svakako je neobično, da već malu svetu djevojčicu ne zadovoljavaju djela tjelesnog milosrđa. Oduševljavao ju je primjer sinova sv. Dominika, koji se s tolikim žarom predadoše svojoj propovjedničkoj i dušobrižničkoj službi. U maloj njezinoj glavi pojaviše se i svakojake pustolovne misli. Znala je za legendu o sv. Eufrozini, koja, preobučena u muškarca, stupa u muški samostan i vrši sve dužnosti, kao što i ostala braća. Za to se Katarini pričini kao neki znak Božji,

da su je nazvali tim imenom i neko je vrijeme proganjaše misao, da se i ona, kada odraste, povede za primjerom sv. Eufrozine.

Tako se je kod ovoga svetoga djeteta raznovrsno ispoljavao predosjećaj onog snažnog apostolata, što će ga ona razviti, kada je Bog bude za to pozvao.

*

Pod blagim pogledom Onoga, koji ju je blagoslovio nad crkvom sv. Dominika, Katarina je rasla i razvijala se. Prolazili su dani djetinjstva. Ni jednoga časa ne dođe joj ni misao, da bi ikada došlo nešto u njezin život, što bi je Njemu otuđilo. Nije joj bio jasan put, kojim će poći, još ga nije poznavala, ali jedno je znala posve sigurno: da će služiti kraljevstvu, koje nije od ovoga svijeta.

Da bi od strane roditelja mogla doći prepreka, da se posve posveti Bogu, ne pade joj nikada na pamet. Pa onda su roditelji s veseljem davali sinove i kćeri u službu Božju, pa bili im i jedini. A njih je toliko u kući: oženjena braća, udate sestre, pa već i unučad puni kuću. Majka Lapa jednostavna je i priprosta žena, da o majstoru Jakovu i ne govorimo. Sve sačuvane vijesti i uspomene iz života Svetice slažu se u tome, da je majstor Jakov bio blage ćudi, pravedan i nada sve miroljubiv muž. Za to je Katarina tako mirno očekivala čas, kada će roditeljima otkriti svoje namjere.

U velikoj poniznosti duše, nije ni mislila na vrijednost nutrinje svoje, a još manje na svoju vanjštinu, pa joj se činilo da o njoj nitko i ne vodi mnogo računa. Ali, budno oko majke Lape bivalo je sve pažljivije, što se je više Katarina bližila djevojačkoj

dobi. Intuicija ove zdrave, priproste žene, ispravno ju je vodila. Osjećala je besvijesno, da je ta njezina kći posve drugačija, od sve druge njezine djece.

Nigdje se ne spominje ni ne tvrdi, da je Katarina bila kakove neobične ljepote. Samo se spominje ljepota njezinih dugoljastih, tamnih očiju i smiješka njezinoga. Pa ipak je i majka Lapa znala i osjećala, da imade nešto, što može da bude i jače i privlačivije i od najsavršenije ljepote: to je neizreciva draž u skladu ličnosti i produhovljenome ženstvu.

U podsvijesti, kao da je vidjela i naslućivala, kako će ova njezina kći nekom neodoljivom privlačivosti privući sinove najuglednijih plemićkih kuća Sijene, u blizinu svoju. I tko zna — da Katarina nije postala svetica, da nije odabrala vijenac od trnja, bila bi postala ružama okrunjena kraljica. S ovakovim sposobnostima uma, s onim žarom srca i s onolikom snagom oduševljenja, bila bi okupila oko sebe umjetnike i pjesnike svoga doba. I kada ona poslije, u svoj svojoj svetosti, nije mogla da spriječi jedno samoubojstvo iz nesretne ljubavi prema njoj, što bi tek onda bilo, da je svoju ličnost razvijala u protivnome smjeru? Da je onu svoju, poslije čisto anđeosku moć svetačke privlačivosti, razvila u demonsku moć sve razarajuće strasti?!

Tako daleko ne zađoše misli majke Lape. Želja njezina bijaše, da njezina Katarina zadobije uglednijeg i imućnijeg muža, nego ostale kćeri, a skrovito se nadala i kakovome plemiću. U toj nadi poče da sada budno pazi na svoju kćer. Naumice bi je silila, da se ljepše oblači i zabranjivala joj, da tijelo trapi postom i molitvom. Katarini je to bilo čudnovato i nerazumljivo, jer joj nije moglo ni pasti na

pamet, da bi roditelji imali druge želje i namjere, kada je već Bogu zavjetovala djevičanstvo.

A u majke Lape bilo je dosta i ženske lukavosti, kada je zasnovala, da pozove u pomoć Katarininu najmiliju sestru Bonaventuru. I Bonaventuri uspije: Nekako nagovori Katarinu, da oboji kosu, po modi one dobe. Nitko sretniji od majke Lape, nad ovom pobjedom!

Nije ni slutila, kako će ta, na oko mala i nedužna stvar, ostaviti duboki žig i žalbu u srcu njezine kćeri. Cio život kasnije, žalila je Katarina ovu malu nevjeru, kojom je izdala Duha Svetoga. Prvi i najvjerniji njezin životopisac, Rajmund od Kapue, koji ujedno bijaše i njezin ispovjednik, a poslije i učenik, pripovijeda, da je to Katarina često ispovjedala i svaki put gorko plakala.

Kratko vrijeme iza toga, umre sestra Bonaventura i donna Lapa izgubi time jakoga saveznika protiv Katarinine svetosti. Smrt ljubljene sestre, povrati posve Katarinu na put molitve i pokore. To opet razjari njezinu braću i rodbinu, koji su silom htjeli, da se Katarina uda. Po dogovoru, pošalju Katarini jednog poznatog oca dominikanca, ne bi li je odvratio od ovoga, kako su oni nazivali, nerazumnoga načina života. Katarini uspije, da do kraja uvjeri redovnika o čvrstoj nakani, da svoj život posveti Bogu. Na to joj časni dominikanac savjetova, da odreže kosu, da tako pokaže svima čvrstoću svoga nauma. To učini bez premišljanja, ali postigne upravo protivno. Skovaše sada pravu urotu protiv nje. Oduzeše joj njezinu sobu i navališe na nju toliko posla, da joj ne preostane ni čas vremena za molitvu i razmatranje. Kako su slijepi ljudi!

Uistinu! Kao da Bog ne može s izabranom dušom razgovarati i u poslu i u društvu i u ne znam kakovoj vanjskoj buci i vrevi! U te dane počela je Katarina graditi onu ćeliju u duši svojoj, koju je poslije toliko i drugima preporučivala.

Strpljivo i radosno predade se kućnomu poslu, poslužujući ujedno i sve ukućane. Mirnome i dobrome ocu Jakovu Duh Sveti otvori prvome oči. Otimljući se polagano utjecaju žene Lape, počeo je Katarinu promatrati svojim vlastitim očima. Nikome ništa ne spominjući, sam je za sebe promišljao i zaključivao, i napokon dođe do dubokoga uvjerenja, da je njegovo dijete od Boga odabrano. Stupivši jednoga dana iznenada u sobu, zateče Katarinu kod molitve. Nad njezinom glavom, zadubljenom u molitvu, lepršala je bijela golubica, koja, čim ga je spazila, otprhnu kroz prozor. Taj događaj raspršio i posljednje sumnje njegove.

Od toga dana, već je Katarina osjećala promjenu u nutrinji očevoj. Malo vremena iza toga odluči, da iskreno i otvoreno govori sa svojima o budućem svome životu. I sutradan uveče, kada su svi bili na okupu, istupi čvrsto i odlučno:

»Nemojte se više truditi, nemojte pregovarati radi moje udaje. Niti mogu, niti vam hoću u tome udovoljiti. Ako hoćete, zadržite me kao sluškinju, služit ću vam po svojim silama, koliko samo mogu. Ako me potjerate od kuće, ni to me neće pomesti u mojoj odluci. Moja je nada u Boga, On me neće ostaviti!«

To je rekla na dušak i svi su je začuđeno gledali, kao da je vide prvi put. Prije uvijek plaha i šutljiva, riječi se njezine sada sviju duboko dojmiše. Nekome

se oči i ovlažiše, a u to se podiže majstor Jakov i ozbiljno odvrati Katarini, neka odsada mirno Bogu služi. Nitko je više neće spriječavati. I okrenuvši se donni Lapi i drugima, strogo naglasi, da više ne spominju udaju i da je svi puste na miru. Kakovu je sreću osjetila Katarina iza tih očevih riječi!

I kako se razlikuju odabrana djeca Božja od djece ovoga svijeta! —

Radost osvaja dušu ove mlade djevojke, što će se zatvoriti od života i svijeta i svoje mlado tijelo mučiti postom i molitvom... Dok njezine vršnjakinje pripravljaju svadbeno ruho i sanjaju o životu i ljubavi, ona silazi u mračnu ćeliju i oblači oporu pokorničku košulju...

*

Prije nego li pođemo za Katarinom u tamu i ostavljenost, prije nego se počnemo uspinjati za njom, onom uskom, trnovitom stazom samoodricanja, zagledajmo malo život one dobe i osvrnimo se po svijetu, kojeg eto ostavlja.

— Nikada u povijesti čovječanstva ne bijaše čovjek tako blizu neba, ali i pakla, kao upravo na izmaku srednjega vijeka.

Na jednoj strani dižu se u slavu Bogu najdivniji hramovi, koji se pune vjernicima duboke vjere i jake potrebe za pokorom. Žarke svetačke duše ostavljaju za sabom sjajni trag, po kojemu ih slijede tisuće i tisuće... Nijedna pokora nije grešniku preteška, nijedna žrtva nemoguća! Misao sredovjekovnog vjernika o Stvoritelju i Gospodaru postaje oštra i jasna, da dopire sve do prijestolja Njegovoga. A s druge strane: život je pakao, pravi pravcati pakao! Osobito u Italiji! Svaki je grad i gradić Luciferov kotao!

Nema više razlike između izdajnika i vjernog građanina, ne zna se, tko je neprijatelj, a tko saveznik i prijatelj. Namjesnik Kristov napustio je nezahvalni Rim, koji je s njime tako zlo postupao, dok je bio u njemu, a koji vapi za njim, kada ga je ostavio. Papini kardinali — legati nastoje silom, da uspostave i uzdrže papin patrimonium, ali im ne uspijeva, jer su to većinom okrutni silnici, koje narod ne će da sluša. Svaki mogućnik okružio se plaćeničkim četama, koje pljačkaju i haračе, gdje samo stignu. Ti se plaćenici svrviše sa sviju strana svijeta. Služeći sad ovoga, sad onoga gospodara, ništa im ne bijaše sveto.

Nisu samo neprijateljstva između pojedinih gradova, nego i u gradovima između zavađenih pojedinaca i stranaka, a uz to su ključala ozbiljna, više puta i krvava nesuglasja između plemića i pučana.

Posve je naravno, da ovakov vrtlog prati raskoš i razvratnost s jedne strane, a s druge strane siromaštvo, bolest, bijeda i nevolja.

Slično stanje vladaše i u pokrajini Toskani. Premda je Siena nosila ime: »civitas virginis«, »djevičin grad« i premda je u njezinim crkvama kraljevala blaga i čista Djevica, sami stanovnici ne razlikovahu se mnogo od stanovnika drugih gradova Italije. Vidjet ćemo poslije, od kako velike potrebe bijaše pomoć Katarinina svome rodnome gradu.

Je li onda čudo, da su svete duše nastojale, da Bogu dadu zadovoljštinu za sva ta nedjela, za mržnju i zavist, nedužno prolivenu krv, za razvratnost i lakomost. Sveci srednjega vijeka ozbiljno shvatiše one Kristove riječi: »... ovaj se rod izgoni samo molitvom i postom«. Katarina je bila i odviše mudra, a

da nebi budno pratila i jasno vidjela, sliku svoga vremena. Ne znajući još, zašto ju je Bog odredio, odluči, da žrtvuje svoj život, da bi donekle nadoknadila za sve one uvrede, koje se nanose njezinome »slatkome Kristu«. Pri tome nije slušala samo glas svojega razuma. Kao prava žena, slušala je i srce svoje. Pa za čim je čeznulo Katarinino srce? Samo za nebeskim Zaručnikom i da prebiva u Njegovoj blizini, nesmetana ni od čega u životu.

Značajno je za daljni razvoj djelovanja njezinoga, da nikako ne pomišlja, da bi se povukla u koji samostan. Moguće, da joj se samostanski život, u svoj svojoj težini, pričinjaše još uvijek lijep i privlačiv, a želja je njezina, da potpuno ubije sebe, pa da se onda Krist nastani u duši njezinoj.

Nakon pristanka očeva, sutradan se useli Katarina u mračnu izbicu, u podrumskom dijelu rodne kuće. Svijetla je bilo samo toliko, koliko je propuštala jedna dugoljasta pukotina u kućnome zidu. Na pomisao toga, da jedna mlada, lijepa i darovita djevojka, odabire tako strašan način života, zazebe nas oko srca! S nikim ne opći, izlazi samo u crkvu, a govori jedino kod ispovijedi i kada joj ispovjednik naloži, da s nekim govori poradi dobra duše njegove. Živi o kruhu i vodi, a spava na golom drvetu. Cijele noći provodi u molitvi i pokori, a usne samo na kratko, kada bi začula, da zvoni za Matutin. Kada nas zazebe srce, poradi ovoga mučnoga života, kako tek bijaše majci Lapi! Kako da bude ravnodušna prema tome životu? Kako će majka počivati u mekoj postelji, kad spoznaje, da joj se dijete gvrči na golom drvetu, da noću ustaje, i bičuje svoje mladenačko tijelo? Ne, donna Lapa nije toga mogla da izdrži.

Snovala je i smišljala, dok nije smislila. Hineći slabost, naumi poći u jedno sumporno kupalište, tražeći da je Katarina prati, a potajna želja bijaše, da bi se njezina kći opet oporavila. Misleći na majčino zdravlje, Katarina ne odbi majčine molbe. Uza sve to, upotrijebi i tu zgodu za pokoru. Kad nikoga ne bijaše u kupki, polijevala bi svoje tijelo mlazovima vrele vode! I namjesto oporavka, ponese na tijelu još i opekline. Donna Lapa uvidi, da je sve uzalud i povrativši se kući pusti Katarinu na miru.

Taj kratki boravak u svijetu doprinese, da se još većom revnosti preda Katarina svome pokorničkom životu. I svjetsko njezino odijelo i ako čedno i ono joj je na smetnju. Vabilo je poglede, koji su promatrali njezinu skladnu djevojačku pojavu. I zaželi, da se sva pokrije onakovim velikim i crnim plaštem, kakovog su nosile Mantelate. To su redovnice trećeg reda sv. Dominika, koje življahu u svijetu. Nosile su bijelo odijelo, bijeli veo na glavi i veliki crni plašt. Taj se je red nazivao i pokornički, a većinom su mu pripadale udovice i žene u poodmakloj dobi. Kako je Katarina oduvijek napose štovala sv. Dominika, a to štovanje joj nagradio sam svetac u jednome viđenju, nije ni čudo, da je željela pripadati njegovom redu.

Dugo je i dugo salijetavala i molila majku Lapu, da bi pošla do Mantelata, ne bi li ju primile u svoju družbu. Ali Mantelate odbiše njezinu molbu, poručivši, da u svoju družbu primaju samo zrele i iskusne žene, za koje su onda sigurnije, da će ustrajati na putu pokore i kreposti. Mlade djevojke ne primaju uopće.

Sva sretna donese donna Lapa tu poruku, koja Katarinu duboko ražalosti. Ali joj nada ne propade, uzdajući se čvrsto u sv. Dominika, koji joj u viđenju obeća, da će već nositi njegovo redovničko odijelo. U to Katarina teško oboli. Jaka je groznica obori na postelju i cijelo se njezino tijelo prekri gnojnim osipom. U toj svojoj muci i patnji, nanovo zaklinjaše majku, da opet pokuša kod Mantelata, jer će umrijeti, ako je ne prime u svoju družbu. I donna Lapa ponovno se uputi do Mantelata i zaklinjaše ih, da ispune želju njezine kćeri. Napokon Mantelate popuste i riješiše, da će primiti Katarinu, ako nije odviše lijepa! To je bio uvjet iz straha i opreza, da nebi što poslije nastalo, jer su svijet i život svaki dan sve to gori. Ujedno podoše dvije Mantelate s donnom Lapom, da posjete Katarinu.

Čim su Mantelate upoznale divnu, neobičnom ljepotom nadarenu, dušu mlade djevojke, jednoglasno zaključiše da je primaju. Tko je sada sretniji od Katarine! Napokon će eto obući bijelo odijelo čistoće i zaogrnut će se crnim plaštem pokore. I pričini joj se, da će po tome odijelu doprijeti u nju i dio onoga žara, kojim je sv. Dominik radio za spas duša.

To je bilo god. 1364., kada je Katarini bilo sedamnaest godina.

*

Privlačivo je i puno draži, da ni Katarina, uza svu svoju neobičnu svetost ne može, da se posve otme nekojim svojstvima, koja su zajednička svim mladim djevojkama. Djevojke, kao zaručnice, obično idu pred oltar lako i bezbrižno. Još ne pomišljaju na sve one teške dužnosti, na neugodnosti i tegobe, koje ih čekaju. Kao da će cijeli budući život biti kao i vjenčani dan. Ako i pomišljaju na bilo što teškoga, prisutnost ljubljenoga čovjeka kao da to spriječava i olakšava.

S tim istim osjećajima vraćala se je Katarina u svoju ćeliju, iza kako je položila zavjete i primila odijelo sv. Dominika. Napokon, eto pripada posve svome nebeskom Zaručniku. On će ispunjati samoću njezinu, On će joj olakšati pokoru, koju je sama odabrala. Zavjetovala je i potpunu šutnju, osim kod ispovijedi i po nalogu ispovjednika. A svi ti teški, dragovoljno odabrani zavjeti, ispuniše joj dušu radošću i utjehom. Štogod došlo, da došlo u životu, neće više moći pomesti ovo njezino življenje. Neka dođu teški časovi, pa On je tu, On, kojega će ustrajno čuvati u svome srcu.

U svome mladenačkom oduševljenju zaboravlja Katarina, da je zaručnik njezin »čovjek boli«, koji upravo najodabranijim dušama pruža kalež gorčine, da ih onda dariva kraljevstvom svojim!

Ali prije nego će je ostaviti samu u pustinji i prepustiti nečistome duhu, da je kuša, učvrstio je dušu njezinu mnogim i nježnim dokazima svoje ljubavi. Kao što zaručnik iz Pjesme nad pjesmama onako nježno zove zaručnicu, da mu otvori i dodirom ruke svoje uvjerava je o svojoj prisutnosti prije nego će se izgubiti, tako je i s Katarinom postupao Isus. U dugim viđenjima govorio je njezinoj duši, dok je mračnu ćeliju ispunjala glazba nebeska. Rekao joj je: »Kćeri moja, misli na mene, onda ću i ja misliti na tebe«.

I ovo je rekao, ozbiljno je podučavajući: »Znaš li, kćeri moja, tko si ti, a tko sam ja? Dvostruka je spoznaja, i spoznaš li to, bit ćeš sretna. Ti si ona,

koja nije, a ja sam Onaj, koji jest. Zadržiš li ovu istinu u svome srcu, neće te moći zavarati zao duh. Ti ćeš umaći svakoj njegovoj zamci i nikada i ništa nećeš činiti protiv mojih zapovjedi. Lako ćeš onda dostići milost, istinu i jasnoću!«

Time je duša Katarine bila učvršćena u istini i ispunjena vjerom u pomoć milosti. A uza sve to bijaše strašan onaj čas, kada je osjetila, da je njezinu ćeliju napustio Bog i prepustio, da je obavije samoća. Samoća, puna strave, jer su je počeli ispunjati zli dusi. I ne samo oko nje — i u duši njezinoj posta gluho i nastade pustoš. Ni molitva ne donosi utjehe! Ona napušta svoju ćeliju i luta po sijenskim crkvama, tražeći Njega, Boga svoga... Nekoliko je puta Katarina sama, povjerila Rajmundu od Kapue sve pojedinosti ovog najstrašnijega i najtežeg razdoblja svoga života. I u pismu nekoj redovnici spominje o tome, primjenjujući vlastito iskustvo njoj za utjehu.

Kako se u mnogočemu razlikuje žena od muškarca, tako su drugačije i napasti, kojima Bog iskušava oboje. Dok kod većine svetaca te napasti bijahu isključivo putene i tjelesne naravi, dotle se kod žene nečisti duh obraća više srcu njezinome i nježnosti osjećaja.

Tako i kod Katarine. Nigdje nam sama ne spominje, da su njezine napasti bile tjelesne. Naravno, bile su tjelesne, ali samo u toliko, u koliko se odigraše u njezinom srcu. Žarka njezina duša osjećala je svom snagom moć svoga srca, da ljubi i da bude ljubljena. Sama, samcata bdije eto u svojoj ćeliji, a nigdje u svijetu srca ljudskoga, da za nju kuca i ničije misli, da samo njoj pripada... A kako duboko osjeća svu onu široku moć, da bi jedno srce posve privukla

k sebi i mogla zagospodariti svima mislima jednoga čovjeka... Gledaj, kolike žene ostadoše u svijetu, zadobiše muževe i djecu, a ipak su Bogu vjerno služile... šaptao je dalje zao duh... I napokon... je li ona u istinu uvjerena, da će ustrajati u ovome strogome životu? Ne, mudrije je, da sada prekine taj život, nego kasnije.... pa već je ova praznina njezine duše najsigurniji znak, da neće ustrajati... Tako ju je smućivao, mučio i zamarao duh tame, a odgovarala mu je udvostručenim bičevanjem i molitvom. Samo da ne smalakše, samo da ne prestane moliti!

I savijala se od dvostruke boli i neprestano je uzdisala: »Uzdam se, ja se uzdam u moga gospodina Isusa Krista, a ne u samu sebe«. I ustraja u boju i ako je zao duh prijetio, da će ju neprestano i do konca života ovako iskušavati. A ona je samo šaptala: »Ja sam izabrala bol za utjehu; za to će mi biti slatko i utješno, da za ljubav svoga Otkupitelja Isusa Krista izdržim sve ove patnje, dokle god je Njegova volja«.

Iznenada i odjednom nesta svih utvara i napasti, a ispaćene i suzne oči Katarine ugledaše u velikome sjaju križ i na njemu Spasitelja.

»Vidiš li, kćeri moja, koliko sam za tebe trpio? Neka ti zato ne bude teško, ako i ti budeš morala trpjeti za mene«.

Djetinji su nježne riječi, kojima je Katarina upitala na to Raspetog Spasitelja:

»Gospodine, gdje si bio ti, dok su mene mučile tako užasne smutnje?«

»Bio sam u tvome srcu!«

»Ali gospodine! Kako da vjerujem, da si bio u

mome srcu, dok je ono bilo puno nečistih i niskih misli?«

»Je su li te misli ispunjavale tvoje srce radošću ili tugom, nasladom ili gorčinom?«

»Ah, neizrecivom tugom i gorčinom!«

»A što misliš, tko je bio uzrokom toj tuzi i boli, ako ne ja, koji sam bio skriven u dnu tvoga srca?«

Iza ovog razgovora, nebeski zaručnik nije više ostavljao svoje bijele vjerenice. I na njezinoj ruci ostavi, samo njoj vidljiv zaručni prsten, kao zalog veza njezine duše sa Stvoriteljem i Otkupiteljem svojim. Da, Onaj, koji jest, ispuni svojim bivstvom stvorenje, koje nije, na spas mnogih i mnogih duša.

*

Još je nečim nagradio Bog vjernost Katarine: poslao joj je ozbiljnog i vjernog prijatelja. To je dominikanac Rajmund od Kapue. Njoj, ekstatičarki, žarkoj i impulzivnoj duši, odredio je Bog za prijatelja trijeznog i mirnog čovjeka, koji polagano misli a još polaganije odlučuje.

Rajmund od Kapue bijaše petnaest godina stariji od Katarine, a kada se je s njome upoznao, bio je upravitelj dominikanske visoke škole u Sijeni. Prije toga bijaše prior dominikanskog ženskog samostana u Montepulcianu i tada je napisao život sv. Agneze, utemeljiteljice toga samostana. Time već imađaše i neko iskustvo, a nada sve opreznost u saobraćaju s redovnicama. Sa svom tom opreznosti prilazio je i Katarini, kada ga je izabrala za svoga ispovjednika. U početku i samome ocu Rajmundu bijaše čudno, da se je ova neobična, na oko egzaltirana duša, upravo

njemu predala sa potpunim povjerenjem. S neobično dubokom ljubavi prema istini, on nam sam poslije opisuje, da je trebalo dugo vremena, dok se je uvjerio, da je Katarina uistinu od Boga odabrana. Sve je priznavala i priznala mu je i svoja videnja i sva neobična stanja svoje duše. Dugo je tako sumnjao otac Rajmund i dugo ju je iskušavao. Kad ga je već smirilo to neizvjesno stanje, odluči, da zatraži od Katarine znak, koji bi ga potpuno uvjerio o njezinom Božjemu odabranju. U tu svrhu zaželi, da zadobije izrazitu potvrdu oproštenja svojih grijeha. Za to neka Katarina moli Boga, da mu udijeli tako jasnu spoznaju njegovih grijeha i tako veliko pokajanje, kakovo je moguće samo naročitom Božjom milosti. Katarina obeća, i što se dogodi!?

U vrijeme kada je Katarina utonula u molitvu, velika groznica obuhvati oca Rajmunda u njegovoj izbi, da je morao leći. Malo po tome Katarina pozove najbližu susestru, da bi pošle do oca Rajmunda, jer se njoj čini, da je bolestan. Kad su prišle sestre, redovnik se je snebivao, a na to mu Katarina poče govoriti o ljubavi Božjoj i našoj neprekidnoj nezahvalnosti. Govorila je tako žarko i uvjerljivo i u trenutnom bljesku sjajnoga svijetla spozna otac Rajmund sve svoje grijehe. Silno kajanje zalije redovnika suzama. Ruka Katarine spusti se na to na njegovo rame i ponovno začuje njezin glas:

»Sjećaj se uvijek dobročinstva Božjih«.

I otac Rajmund ostade sam u svojoj izbi. Od učitelja i oca postaje sada sin i učenik Katarine; pun djetinje prostodušnosti napisa po Katarininoj smrti njezin životopis, ne štedeći ni malo sebe, iznoseći

vjerno sve svoje slaboće, koje su često ražalostile njegovu svetu i veliku prijateljicu.

Tokom Katarininog života često ćemo sretati oca Rajmunda, za to ga sada ostavljamo i obraćamo se ponovno onima, koji svetu djevicu još uvijek smatraju kao svojinu: njezinim roditeljima.

*

Jednoga dana opet se Katarina stvori iznenada među svojima. Domari se čudom začudiše, a da nitko ni naslutio nije, da je taj povratak velika i teška žrtva, koju je od Katarine zatražio sam Isus.

A nije odmah pošla. Dugo se je opirala toj želji Božjoj, da iz svoje samoće pođe među ljude. Istom onda odluči, kada je posve jasno čula glas Gospodinov:

»Poslušaj me, kćeri moja! Pravdi mora biti udovoljeno i moja milost neka po tebi donese plodove dušama. A ne misli, da ću se time udaljiti od tebe! Ne, po ljubavi tvojoj prema bližnjim, još ću se jače s tobom sjediniti. Ti znadeš, da je moj zakon ljubavi dvostruk: ljubav prema meni i ljubav prema bližnjemu. Znaj i ne zaboravi, da u tebi već od tvoga djetinjstva raste revnost za spas duša; ja sam je posijao i zalijevao... Zašto se onda čudiš i buniš da te izvodim na put, a već od djetinjstva želiš, da njime hodiš.«

No još se je Katarina ustručavala, izgovarajući se, da nije vrijedna ni dorasla tome: »Kako ću ja biti od koristi dušama, a sama sam tako slaba i siromašna?« Ali Gospodin obara njezine prigovore i napokon jasno iskaza:

»Poslušaj i ne odvlači. Odlučio sam, da te pošaljem narodu. Ja ću te svuda pratiti, ja ću dalje biti

uz tebe i ja ću te u svemu voditi, što ćeš poduzimati.«

Velika bijaše radost i veselje majstora Jakova, da je njegova najdraža kći eto opet uz njega. Kako je najveći dio posla bio već predao svojim sinovima, zadržavao se je više u domu i često je bio uz Katarinu. Osjećao je valjda, da više dugo neće biti na zemlji, pa je upotrijebio svaku priliku, da s njome govori o duhovnim stvarima. Nije joj mogao da odbije nijednu želju, i Katarina je mogla, da u izobilju dijeli siromasima. To ne bijaše pravo donni Lapi ni ostalima, ali je majstor Jakov još uvijek starješina u kući, i nitko se ne usudi, da se usprotivi njegovoj volji. Jednom zgodom, dok doma nije bilo Katarine, donna Lapa otjera sirotu siromaha. Taj se prizor ukaže jasno Katarini, koja je u crkvi bila zadubljena u molitvi. Istoga dana uveče izmami Katarina obećanje od majke, da nikada više ne će odbiti nikoga, tkogod od nje zatraži pomoći.

U domu roditelja, Katarina je sada cijeloj obitelji pravi anđeo. Uvijek sa smiješkom oko usana, blagim pogledom prati život svojih najbližih. Opominjala je i savjetovala, pomagala je i zamjenjivala u poslu. Kada bi na to još zalila cvijeće, zabavljala je i djecu, dok su stariji bili u poslu, a često bi se čuo i njezin pjev.

Doista, majstor Jakov nije dugo uživao nazočnost ovog svog anđela. Teška bolest shrva ga skoro na postelju i svi su znali, da se i kraj približuje. Istom sada pokaza se duboka ljubav, kojom je Katarina ljubila svojega oca.

Cijelim se žarom svoga srca preda Bogu, moleći na samrti očevoj, da ga oslobodi čistilišnih muka, a

da bi ona, mjesto njega, pretrpjela te muke ovdje na zemlji. Kakova je morala biti molitva toga žarkoga srca, da je čudesnim viđenjem zadobila potvrdu, da je majstor Jakov u nebu, a u isti čas osjetila žestoku bol na desnoj strani tijela. Ta je bol ne ostavlja do konca života njezina.

Sigurna za oca, da je u kraljevstvu blaženih, žudjela je dalje, da preporodi i majku Lapu, koja je već sva bila utonula u sitnoj zemaljštini. I Lapa oboli i prva je misao Katarine, da je eto nadošao čas, da majčinu dušu oslobodi mlakosti. Govorila joj je o Bogu, a po tome moli majku, da joj dovede svećenika. Majka o tome ni da čuje. Ni ne misli uopće, da bi smrt mogla biti blizu. Katarina ustraje i ne prestaje moliti. U to Lapa zamre. Tko da opiše tugu Katarininu! Ali još ne može da vjeruje, da bi joj Gospodin nanio toliku bol, da joj majka premine bez sakramenata. Plačući i jecajući ne odmiče se od majčine postelje. U to se Lapa povrati k svijesti i posve je naravno, da je to na nju spasonosno djelovalo. Donna Lapa preživjela je svoju svetu kćer, ali nije mogla cijeloga života, da promijeni svoju sitničavu ćud i nazore, samo za dobra ovoga svijeta.

Uza sve to nam ostaje bliza i draga u svojoj dosljednosti sa svojim prigovorima, postavljajući uvijek male zapreke na velikom i neobičnom putu svoje kćeri. A tko zna, nisu li i te zapreke bile i te kako potrebne!

U to se po Sijeni već počeše širiti glasovi o neobičnoj svetosti Katarine Benincasa. Trak svijetla, koji je obavijao svetu djevicu, već je bio zapažen.

Prvi, koji to osjetiše bijahu sijenski siromasi i bijednici. S dana se u dan sakupljahu pred kućom

Benincasa, ali ne samo poradi milostinje, nego da i nju vide. I sve ih je više pridolazilo, da vide anđela Božjega u ljudskome tijelu, koji im smiješkom, ili jednom riječju razgoni tamu i brigu u srcu.

I u crkvama je budila pozornost vitka pojava ponizne djevice u crnome plaštu. Mnogi su vidjeli, da se kod molitve neobično sja njezino lice i kako se njezina pojava više puta odiže od zemlje i lebdi u zraku, dok je sva utonula u razgovor s Bogom. Ni u izbi svojoj nije Katarina više sama. Kadgod bi se povratila iz crkve, već su je u kući čekali mnogi, koji su došli, da ih pouči, utješi i svjetuje.

Katarina Benincasa nije više kći Jakova i Lape. Njezina se ličnost izdiže, postaje samostalna, vođena samo Duhom Svetim, a služeći se pri tome duhovnim nasljedstvom sv. Dominika.

GLAVA DRUGA

Sestra dominikanka.

Teška zadaća bijaše baština, koju ostavi sv. Dominik svojoj braći i sinovima. »Contemplari et contemplata aliis tradere« definira tu zadaću sv. Toma Akvinski. »Razmatraj i što si razmatrao, priopći drugima« — radi spasa njihovih duša. Dva su oprečna pojma u toj zadaći i bez naročite milosti Božje skoro nespojiva za jedan ljudski život.

Traži se, da se u istoj mjeri čovjek posveti aktivnom kao i kontemplativnom životu.

Kontemplacija mora da bude izvor aktivnoga života, a to je cijeli, potpuni apostolat. Time je htio sv. Dominik, da sinovi njegovi budu potpuni apo-

stoli. Katarina Benincasa, bijaše takav apostol i po tome prava nasljednica baštine sv. Dominika.

Moć, koja ovoj slaboj ženi, udijeli snage i sposobnosti za potpuni apostolat, bila je: ljubav.

O toj svemoćnoj ljubavi govori ona sama u listu redovnici Montagni:

»Ja, Katarina, sluškinja i robinja slugu Kristovih, pišem Vama u dragocjenoj krvi Njegovoj, sa željom, da izgorite i da Vas posve nestane u vatri Božje ljubavi. Ta ljubav ne traži sebe, niti traži bližnjega radi sebe, ni Boga za sebe, nego sebe i bližnjega za Boga, a Boga radi njega samoga. Samo On, najviša i vječna dobrota, zaslužuje svu našu ljubav... Jer duša naša ne može da živi bez ljubavi, svoju ljubav obraća punini kreposti... A ta ljubav, to je žar, koji preobrazuje sve u sebi i uzdiže dušu nad samu sebe... ta ljubav plače s onim, koji se žalosti, trpi s bolesnim, a veseli se s onim, koji je pun radosti... Više je zadovoljava tuđa sreća, nego vlastita«.

Ljubav prema Bogu i prema bližnjemu tako se isprepletoše u Katarininom životu, da skoro nije moguće rasplesti i odvojiti jednu od druge. Ako je u svojoj izbi sama s Bogom, ona i dalje misli na svoju ljudsku braću i njihove potrebe, a kada je među ljudima, ne prestaje misliti na Boga svoga. Neka legenda priča, kako je božanski Spasitelj izvadio Katarini vlastito joj srce, a dao joj svoje! U istinu. Punim pravom možemo ustvrditi, da obično ljudsko srce ne bi moglo toliko toga obuhvatiti. A koje bi se srce rastavilo na toliko sitnih dijelova, a da i opet uvijek daje potpunu ljubav, kao što je to bilo kod Katarine?

I ako sličnost, dapače istovjetnost sa srcem Spasiteljevim, podaje ljudskom srcu mnogo veću moć ljubavi, to u istoj mjeri povećaje i dužnost trpljenja. O tome je Katarina bila potpuno uvjerena i s najvećom spravnošću predade se boli, patnji i nezahvalnosti ljudskoj.

Njezin je nebeski zaručnik pravodobno pripravlja na to ovim riječima:

»Darovi, kojima ću te ja obdariti, bit će tako novi i neobični, da će kod ljudi pobuditi čuđenje i nepovjerenje. I mnogi će se od onih, koji te ljube, zbuniti i pomišljat će na kakovu varku«.

Zavist, ta najsvagdanjija pojava, izbi prva kod njezinih susestara. Katarina je među njima najmlađa, a cijela već Sijena o njoj govori, kao o svetici i čudotvorki. Ugled joj osobito poraste iza čudesne zgode god. 1368. U toj godini pobijediše plemići pučane, protjeravši ih sa vlasti. Kako su Katarinina braća bila jaki oslon pučke vlade, trebalo je i njih onemogućiti.

I već se pročuje, da dolazi oboružana četa, da ih odvede. Katarina povede braću iz kuće i smiono ih provede kroz oboružane vojnike, koji bijahu zaposjeli cijelu ulicu. Svi se uklanjahu s počitanjem i nijedan se od oružanih ljudi ne usudi pristupiti k svetoj djevici. Mirno i sigurno skrije svoju braću u nekoj prijateljskoj kući, gdje su dočekali, dok su prošli nemiri.

Iza tih krvavih nemira, nasta u Sijeni silna nestašica i skupoća. Na čudnovate načine uvijek se je kod Katarine našlo kruha za siromahe. Čak iz pokvarenoga brašna pravi i peče najzdravije i najtečnije hljebove.

Svi se ti glasovi pronesoše Sijenom i ubrzo raspiriše zavist u nekojim srcima. Jedna od Mantelata, Palmerina, od zavisti tako zamrzi Katarinu, da je svuda, gdjegod je mogla, samo o njoj zlo iznosila. Kada je Katarina za to doznala, gorko se rastuži.

Ne poradi osvade, nego da je ona uzrokom teškoga grijeha svoje sestre. Dugo je za nju i usrdno molila Boga i tako ustrajno, dok se Palmerina nije pokajala i nastojala, da popravi zlo, koje je svojom mržnjom nanijela Katarini.

Strogi post Katarine bijaše mnogima trn u oku. Njezin isposnički život nije mnogima dao mira, pa su govorili, kako se ona hoće da uzdigne i nad samu Gospu, nad apostole pa i nad samoga Krista. Svi su oni jeli, a ona skoro ništa.

Našao se je i jedan redovnik, Elbianco, koji ju u listu čak i strogo prekori poradi takvoga načina življenja. Rajmund od Kapue se je ustručavao, da joj uruči taj list, ali ga napokon morade uručiti, kada je doznala zato. Katarina nije žalila, niti joj bijaše krivo na toga redovnika. Kao malo i poslušno dijete ispričava se u svome odgovoru, da ne može da jede i ako se sili na to. Ovako piše: »Ja mislim, da mi je Bog u svojoj dobroti poslao tu bolest, da me ozdravi od sklonosti za sladokusnost«.

U doba sv. Katarine ne bijaše u običaju česta sv. pričest. Mnogi redovnici, kada upoznaše sveto življenje Katarine, popuštali su i pružali joj često andeosku hranu, za kojom je toliko čeznula. I iz toga nastade novi izvor smutnje za pobožne Mantelate. Polagano počeše da djeluju na redovnike, da bi uskraćivali Katarini čestu sv. pričest. Ispovjednici njezini nastojahu opet na svaki način, da to spriječe,

jer se bijahu uvjerili, da bez te hrane Katarina ne može živjeti. Neko vrijeme prior zabrani svećenicima, da bi Katarini često pružali sv. pričest. Ako bi je i pričestili, onda izda strogi nalog, da odmah po sv. pričesti mora ostaviti crkvu, jer bi iza pričesti obično pala u ekstazu. Imade vrlo dirljivih legenda iz toga razdoblja njezinoga života. Tako su joj anđeli donosili Hostiju ili kako se je odvojio komadić od svećenikove Hostije i sam se spustio na njezine usne.

Ali najdublju bol osjeti njezino srce, kada se iskvarenost one dobe nabaci blatom i na njezinu djevičansku čistoću, za koju je živjela.

Jedna od Mantelata, Andrea, oboli od raka na prsima. S vremenom je rana postala tako strašna da nitko više nije htio da bude u njezinoj blizini. Na to se Katarina svim srcem zauze za nesretnu bolesnicu. Prala je, čistila i povijala one užasne rane, a kad je htjede da savlada gađenje, ljubila je ranjava mjesta, ili bi popila onu strašnu, uprljanu vodu, kojom je ranu ispirala. Taj nadljudski heroizam nije moglo podnijeti sitno i zavidno srce nesretne Andree. Svu tu iskazanu ljubav i pažnju uzvraća Katarini najgadnijom klevetom.

Nitko nije znao odakle, ali se počeše pronositi glasovi, da Katarina potajno služi grijehu. Onda dopriješe još i gori glasovi, da su i njezini česti i dugi pohodi u crkvi u vezi sa grešnim odnošajima. Takvi glasovi brzo dopriješe i do poglavarice Mantelata. Okupivši oko sebe ostale sestre, pozove Katarinu na odgovornost. Kakova strašna bol zapara njezino čisto i izmučeno srce, kada joj poglavarica pred ostalim sestrama baci u lice, da nije dostojna, da je povrijedila zavjet čistoće. Veće boli i teže rane nije

moglo biti ni nanešeno srcu njezinom. Stajala je kao nijema i vladala je tišina. Baci se na koljena i poklikne glasno, prekinuvši tišinu:

»Po milosti Božjoj, sestre moje, ja sam djevica!«

Prizor bijaše nevjerojatan, pun snage i veličine. Koliko je, usred svih onih sumnjičavih pogleda, odskakala ova sveta, čista pojava!

Vrativši se Katarina u svoju ćeliju, tek sada zapaža, da krvari njezino srce. Mučeći i raščinjajući samu sebe, tražila je, nije li sama dala povoda ovakovim sumnjama. Ni izdaleka ne pomišlja, da bi netko, iz čiste zlobe, mogao izmisliti ovakove ružne klevete. Ponovno bi i ponovno ispitivala svaki svoj čin, ali nikako ne uzmože da nađe izlaz iz toga strašnoga duševnog stanja. Kad je već htjede da pograbi očaj, usklikne:

»Isuse moj, kad bih samo sigurno znala, da me nevinu osuđuju i da ja dijelim Tvoje patnje, nebi željela ništa bolje«.

I Krist joj se ukaže. Držeći u desnoj ruci zlatnu krunu, a u lijevoj krunu od trnja, progovori:

»Izaberi!«

Katarina posegne za trnovom krunom i stavi je sebi na glavu, natiskujući je čvrsto na čelo.

Drugoga dana pođe kao obično da njeguje Andreu. Legenda pripovijeda, da je Bog Andrei pokazao Katarinu svu u svijetlu, i Andrea se obrati i pokaja. U prisustvu sviju Mantelata opozove glasno sve svoje klevete i u suzama i plaču zamoli Katarinu, da joj oprosti.

Događaj ovaj probudi i poveća ljubav i poštovanje Mantelata prema Katarini. Odsada joj služe dubokom odanošću, ponoseći se njome.

Kako god žene bijahu zavidne Katarini na svetom i savršenijem načinu života, tako su muškarci teško podnosili glasove o njezinoj mudrosti. Od onoga dana, kada je Katarina čudesnim načinom odjednom znala čitati, čita neprestano Sveto Pismo i druge svete knjige. Prosvijetljena naročitim darom Duha Svetoga tumači i najzamršenija mjesta, kao da je učeni bogoslov. To ne mogahu podnijeti oni redovnici, koji su bili na glasu poradi svoga znanja i učenosti. Najprije pokazaše, da se smiju, ali kada uvidješe, kako i mnogi ozbiljni i učeni ljudi upadaju u njezine »mreže«, kako to sami nazvaše, odluče, da je iskušaju i ruglu izvrgnu njezinu tobožnju mudrost.

Dva brata iz reda sv. Augustina pođoše jednoga dana do Katarine. Kako je ne zatekoše samu, bijaše im još draže, da im se pruža zgoda, da je i pred drugima osramote. Učeni redovnici stavljahu naizmjence svakojaka pitanja iz Svetoga Pisma. Katarina, prije nego je uopće odgovorila, pogleda u vis prema nebu i blago reče:

»O tašta učenosti, kakovo si zlo! Koliko škodiš evo ovima, a nikome ne donosiš koristi«.

Po tome im mirno odgovara na sva pitanja i završi ovako:

»Kako da vi to sve razumijete, vi, koji tražite samo ljudske istine i to zato, da vas ljudi hvale i da vam se dive. To je dosada bila jedina vaša svrha, ali odsada, braćo moja, za ljubav Isusa Raspetoga, neka to bude drugačije«.

Oba redovnika duboko dirnuše te njezine riječi, a jedan od njih, Tantucci, otvoreno se priznao njezinim učenikom.

S istom namjerom dođe Katarini i učeni franjevac Gabriel de Volterra. Sveta djevica odmah zagleda do u dno njegove duše i mjesto da odgovara na njegova pitanja, govorila mu je o siromaštvu njegova oca sv. Franje. Riječima svojim tako ganu srce učenoga franjevca, da je izvadio iza pojasa ključ i pruživši ga Katarini zamoli, da netko pođe odmah do njegove ćelije. Sve što je u ćeliji neka se razdijeli siromasima, a njemu da ostane brevijar.

Godine 1374. pozove ipak dominikanski kapitul Katarinu u Firenzu, da je ispita. Tu je morala točno razjasniti svoj neobični duhovni život, navesti razloge svome postu i u koliko je moguće rastumačiti vrhunaravne pojave svojih ekstaza. Vjerojatno, da je Katarina već tada onako divno i jasno definirala ekstatično stanje u koje je često zapadala, kao što je to učinila poslije u svom »Dijalogu«: »Pošto je ujedinjenje Duše s Bogom savršenije nego jedinstvo duše i tijela, to moć duše, koja se upila u Boga, oslobađa tijelo njegove težine, tijelo ostaje nepomično, nestaje ga u ljubavi«.

Dubokom svojom poniznošću uvjeri potpuno cijeli kapitul, u miru se povrati u Sijenu i nastavi svoj obični — bolje rečeno — neobični način života.

*

»Teško nama, što će biti od grešnika«, česti je vapaj sv. Dominika.

Kao da na to odgovara, kliče Katarina:

»Umrijeti za spas jedne duše, bila bi za me najveća sreća na zemlji!«

Ali namjera je Božja, da ona svojim životom, svojom pokorom i molitvom i blagom riječi svojom

spasi mnoge i mnoge duše. To njoj i jasno objavi god. 1371. kada je zamrlu nanovo povrati u život, dok su ostali mislili, da je već mrtva.

Unutarnja vatra, koju su neprestano raspirivali novi dokazi izvanredne Božje milosti, iscrpi već posve njezino tijelo. Nije smogla više ni toliko snage, da se diže sa postelje i jednoga dana prođe glas Sijenom, da je Katarina Benincasa mrtva. Gomila nagrnu, i oko nje se okupiše u velikoj boli i žalosti. Punih pet sati ležala je potpuno obamrla. Kada je najednom opet došla k sebi i vidjela, da je još na zemlji, zapade u grčeviti plač.

I svi čuše njezino jecanje:

»Uronila sam bila u tajne Božje«.

Kada se je oporavila povjeri ocu Rajmundu, da je uistinu bila mrtva i da joj je Bog otkrio tajne svoga blaženstva, ali i užasne muke, koje trpe grešnici. Na to je Spasitelj vrati opet u život govoreći:

»... Treba da se povrati, poradi spasa mnogih! Nećeš više živjeti kao dosada! Nećeš više boraviti sama u svojoj ćeliji! Poradi spasa duša ostavit ćeš i svoj rodni grad i poći ćeš dalje od grada do grada, kako ti budem zapovjedio. Živjet ćeš usred mnoštva, pronoseći slavu imena moga među malim i velikim, među pukom, svećenicima i redovnicima. Nekoje duše ja ću ti poslati, druge ćeš sama potražiti, poradi Mene...«

Nikada Katarina nije zaboravila ovih riječi Gospodnjih. Kao što sada još dubljom postade čežnja njezine duše za nebom, tako se uveća i bol njezina radi grešnika.

Ali — već početak njezinog apostolskog djelo-

vanja okruni Bog čudesnim obraćenjima velikih grešnika.

U Sijeni je u to doba živio surovi i divlji plemić Giacomo Tolomei. Svak ga je živ izbjegavao, jer je bio i ubojica. Pobožna mu majka bijaše već izgubila i zadnju nadu, da bi joj se zločinački sin mogao još popraviti. Imala je i dvije kćeri, Ginocciju i Francesku, koje joj zadavahu također teške brige i poradi kojih proli mnogo suza. Taština bijaše obje tako zaokupila, da su neprestano samo čeznule za nakitom, sjajem i raskoši. Madonna Rabes, ta pobožna majka, uteče se u svom jadu Katarini, zaklinjući je, da joj pomogne. Ne gubeći ni časa, Katarina se odmah odazove. Toplim i uvjerljivim riječima predobije obje djevojke, obje se odrekoše taštine ovoga svijeta i pristupiše Katarininoj družbi. U to vrijeme ne bijaše u Sijeni opakog brata Giacoma. Kada je dočuo za obraćenje svojih sestara, dohrli kao bijesan u Sijenu, prijeteći, da će sestrama izderati redovnička odijela, a da će ga i Katarina zapamtiti. Na to mu dobaci mlađi brat Matteo:

»Giacomo, ne poznaš ti još Katarine! Čim joj se približiš, gotov si! Ona će te obratiti«.

Giacomo ružno prokune i nadoda:

»Prije, nego se ja ispovjedim, poubijat ću sve redovnike i sve svećenike«.

Uboga majka Rabes u svome je strahu zakljinjala Giacoma, da pusti sestre u miru. Kada je Giacomo prestao da bjesni, otrča žurno do oca Tommasa, nebi li umirio njezinoga sina. I pođe otac Tommaso i povede još i oca Bartolomea, ali uzalud! Giacomo je opet bjesnio i badava su redovnici trošili riječi. U to je vrijeme Katarina molila u svojoj ćeliji i za-

gledala u duhu sve, što se upravo događa u kući Tolomei. I tek sada izvi se iz njezinoga srca žarka i usrdna molitva za obraćenje Giacoma«. Isti taj čas, a da nitko ne zna zašto, posta onaj divlji vuk miran, kao janje. Baci se pred noge redovnika na pod, zavapi za oproštenje svojih užasnih grijeha.

Iza ekstaze, kada je Katarina došla k sebi, zamoli odmah prisutne sestre, da se skupa s njome zahvaljuju Bogu za obraćenje Giacoma Tolomei. Za vrijeme molitve stigoše i redovnici i radosni i uzrujani sve im potvrdiše.

Giacomo nije više griješio. Postade čestiti muž, a sa cijelom obitelji Tolomei spojiše Katarinu do konca joj života tople i svete prijateljske veze. Mlađi brat Matteo postade dominikanac, a obje sestre ostadoše u pratnji Katarine.

Andrea di Nardino, jedan drugi plemić razvratnoga života, koji je od svoje samrtne postelje otjerao svećenika, i on se obrati po Katarininoj svemoćnoj molitvi: Kakova je njezina molitva!

»... Bože, ja neću, da se borim protiv tvoje pravednosti, nego se utičem tvome božanskom milosrđu! Gospodine, sjeti se, da si mi obećao, da ću ja biti povod spasenju mnogih i mnogih duša: samo mi to Tvoje obećanje daje jakosti, da strpljivo podnesem ovaj život. Nemam druge utjehe u ovome životu, nego tu, da vidim, da se grešnici vraćaju u Tvoj zagrljaj; njihovo je spasenje sva moja radost i kruna moja. Ako mi to oduzmeš, što onda da ja činim ovdje na svijetu? Bože milosrđa, ne uskrati mi svoju prisutnost i podaj mi ovoga čovjeka, koji je brat moj; u Tvojim je rukama ovo njegovo otvrdnjelo srce«.

Tako je molila Katarina, cijelu je noć molila, a ujutro se je Andrea di Nardino mirno ispovjedio i spokojno je umro.

Najdraža joj prijateljica bijaše plemenita Alessia, udovica iz nekoga člana stare plemićke obitelji. Saraceni. Otac pokojnoga joj muža bio je stari, okorjeli grešnik, kao i Andrea del Nardino. Alessia je znala, da se tako lako ne preokreće staroga čovjeka, za to zamoli Katarinu, da bi se za neko vrijeme preselila u palaču Saraceni. A što Katarina nebi bila u stanju da učini za spas jedne duše!

Ostavljajući s boli u duši po prvi put svoju ćeliju, ovako tješi samu sebe:

»Ah Isuse, ti si me toliko ljubio!... Jest, ti si me mnogo ljubio,« opetovala je »i po toj ljubavi naučio si me, dokle ja mogu poći u ljubavi prema ljudima«.

Trebalo je neko vrijeme u početku, da se stari Saraceni priuči na ovu tihu pučanku, koju je u kuću dovela njegova nevjesta Alessia. Kako mu je bila dobro poznata njezina neobična svetost i strogi način života, svake je večeri u njezinoj prisutnosti zlobno iznosio najgore stvari o redovnicima i svećenicima. Time je htio, da se pred njom opravda, što mrzi priora u susjednom samostanu. Katarina je samo strpljivo slušala i ni u čemu nije starcu protuslovila. Onda je počela da govori o Kristu i njegovoj dragocjenoj krvi i da radi te krvi, koja je za nas prolivena, moramo poštivati svećenike, pa bili ne znam kakovi. Oni su »djelitelji sunca« i »vijesnici mira«. Kod toga bi se užarilo njezino blijedo lice i podigli bi se teški očni kapci, a stari Saraceni zagledao bi divne, tople i čiste oči djevice. Te neobične

oči zbunile su ga svaki put, da bi zašutio. I Bog je nagradio njezinu strpljivost.

Jednoga je dana upitao stari Francesco Saraceni Katarinu, što mu je činiti, a ona mu svjetuje, da prije svega pođe k Prioru, kojega toliko mrzi, pa da se s njime izmiri. Stari plemić ponese svoga najdražega sokola, da ga daruje čovjeku, za koga je još pred dva dana rekao: »Mrzim ga, mrzim i ubit ću ga, samo li ga sretnem!«

Spazivši još u daljini staroga plemića, prior se sakrije u samostanu. Pa gdje bi i pomislio kakove se sve promjene dogodiše u duši njegovog smrtnog neprijatelja? Teškom mukom uvjeri stari Saraceni na vratima samostana drugu braću, da je došao radi pomirbe. I ako drščući, pokaže se napokon i prior i preuzme sokola iz ruku svoga neprijatelja, divnoga sokola, kao zalog pomirbe i prijateljstva.

Stari Saraceni potraži na to fra Bartolomea Dominici i ispravno se ispovjedi. Još je poslije toga događaja živio godinu dana, a svaki je dan prisustovao ranoj misi i mnogo je molio.

Dok je Katarina boravila u palači Saraceni, dogodi se još jedan čudnovat slučaj.

Sjedeći Alessia i Katarina jednoga dana kod otvorenoga prozora, začuju s vana žamor i viku. Alessia se nagnu kroz prozor i upita prolaznike za uzrok. Od njih doznade, da će sada provesti ovuda dvojicu razbojnika na stratište. U to se na dnu ulice pojaviše već i teška kola, s dvojicom razbojnika i krvnikom. Približavajući se čitava gomila palači, opazi Alessia, da krvnik užarenim željezom bocka gola leđa razbojnika. Ovi su urlali od boli, strašno kunući i psujući. Kada je Katarina začula strašne

psovke, sva zadrhće. Nije mogla ni da se približi prozoru, nego se povuče u dno sobe i prostre se na koljena. U grčevitom jecaju i plačući zavapi Bogu:

»Uzimljem — ja uzimljem na se ove grešnike sa svim njihovim grijesima — evo, donosim ih preda Te, natopi ih Svojom krvlju, Gospodine!... Mene kazni, a njih spasi — evo — ja se žrtvujem za njih, ja uzimam na se njihove grijehe — slatki Isuse, daj, da se prolije krv Tvoja!... Isuse ljubavi...«

U to odjekne tako strašna psovka, da se i zaprepašćena Alessia odmače od prozora... Kola se udaljivahu, a Katarina je neprestano molila:

»Zaručniče moj, ne smiješ dopustiti, da oni ovako umru. Sjeti se Svojih patnja i onog samilosnog pogleda, kojim si pogledao razbojnika s Tvoje desne strane. Pogledaj tim istim pogledom i ove nesretnike... ja hoću, Isuse, da mi ih daš... uz koji god uvjet... ja se žrtvujem«.

Ulica se smiri i u sobu je dopirao samo mir. Kola sa razbojnicima već su stigla i na stratište. U to se i Katarina podiže i prošapta: »Još ćeš danas biti sa mnom u raju« — i cijelo joj lice prosja radost.

A u taj isti tren dogodi se ovo onim razbojnicima: (to su sami ispripovijedali prije nego ih pogubiše) kad su se krvnička kola približavala ulazu, koji vodi u dvorište, gdje je stratište, spaziše obojica na ulazu Raspetoga Isusa. Trnjem okrunjeni i sav ranama pokriveni Raspeti, gledaše ih kroz krv i suze. Tim časom postadoše mirni kao jaganjci i obojica kliknuše:

»Mi trpimo pravedno, ali On!...«

Na stratištu glasno onda pred svima priznaše svoje grijehe, uzdišući do posljednjega časa, da su zaslužili i težu kaznu, nego je ovo smaknuće.

Da bi razumjeli slijedeći događaj treba, da sami sebe za tu svrhu pripravimo. Novovjeko naziranje obrnulo je i iz temelja iskvarilo naše poglede, pa ne odbacimo li ih makar i na čas, ostat će nam skrivena sva osebujnost i veličina toga događaja. O — da nam je za taj čas pogled sredovječnoga vjernika!

Nama, nama ubogima, koji već od djetinjstva slušamo, da je cio život duše ovisan o tijelu, da su sve psihičke pojave posljedice fizičkih uzroka! — Kakav li sretnik bijaše sredovječni vjernik, komu je duša njegova bila i kraljica i čarobnica. Da — i ona je svemoćnom svojom voljom uzmogla i najružnije strasti pretvarati u najuzvišenije kreposti!

Kako bi duboko sažaljivao novovjekoga čovjeka koji misli, da mu je duša samo jadna robinja svih njegovih naslijeđenih i stečenih tjelesnih mana i pogrešaka! Događaj koji slijedi, traži od nas i zahtjeva, da iznova obrnemo naš iskvareni pogled, pa da ispravno zagledamo. Naučeni smo, da i onda, kada naše tijelo izražava kretnjama pobožnost ili duševnu sabranost, tražimo i u tome fizičke potrebe. A kako ćemo mi razumjeti, da pokreti tijela, koji su inače samo izražaj fizičkih potreba mogu da budu do kraja podređeni najuzvišenijim željama duše.

Sva je sreća, da nam je taj događaj opisala sama Sv. Katarina u jednome pismu svome ispovjedniku Rajmundu od Kapue. Po tome se listu najbolje vidi, kako je nastojala, da iskreno i jasno prikaže odsutnome ispovjedniku i prijatelju cijelu stvar, o kojoj je vjerojatno već čuo. Iz toga lista izbija i mala bojazan da nebi ispovjednik krivo tumačio njezin po-

stupak i vladanje u ovome neobičnom događaju. Od svih drugih njezinih listova, upravo je taj list najizrazitiji za Katarinu. U nijednome drugome listu ne govori toliko i tako otvoreno o sebi i svojim najdubljim osjećajima. Ali prije nego čujemo samu Sveticu, treba da znamo, što se je dogodilo.

Već dulje vremena boravio je u Sijeni mladi plemić iz Perugie, Niccola Tuldo. Netko od doušnika, ili koji od neprijatelja, optužiše ga, da je govorio protiv Signorije i, što je još teže, da je i druge bunio. Koliko god mladi čovjek dokazivaše svoju nevinost, sve mu uzalud. Signorija ga osudi na smrt. Strpaše ga u zatvor i ubogi mladi čovjek zapade u skrajni očaj. Mahnitaše i protiv Boga i ljudi, uzdišući za svojim rodnim gradom, koga neće nikada više vidjeti. U tome svome očaju sjeti se na Katarinu Benincasa, o kojoj je slušao, kako je puna ljubavi prema svima bijednicima, a mnogo je čuo i o njezinome ugledu u gradu. I prosja mu tračak nade, da bi njezinim zagovorom izmakao smrti i pozove je u zatvor.

Neobičnom snagom djelovao je na mladoga osuđenika već prvi susret sa Katarinom. Ali dajmo sada, da nam sama Katarina dalje priča:

» . . . . Posjetila sam onoga, o kome ste vi već čuli. Moja ga je prisutnost tako utješila, da se je ispovjedio i dobro se pripravio. Molio me je, da mu za ljubav Božju obećam, da ću biti uz njega, kad bude smaknut. Kako mu obećah, tako i učinih. U jutro, prije nego što je zazvonilo, pošla sam do njega i to ga je jako utješilo. Odvela sam ga, da sluša sv. misu i on se je pričestio, što nikada prije nije učinio. Predao se je posve volji Božjoj i samo je strahovao, ne će li mu u posljednjem času uzmanjkati hrabrosti.

Ali mu je neizmjerna dobrota Božja ispunila dušu takovom velikom čežnjom za Bogom, da je jedva čekao, kada će doći čas, koji će ga odvesti k Njemu. Meni je govorio, dok je glavu svoju sklonuo na moje rame: »Ostani kod mene i nemoj me ostaviti. Tako će mi biti dobro i ja ću mirno umrijeti«.

U tome času ispunilo se je moje srce tako radosnom željom, da i ja svoju krv prolijem za Isusa, moga zaručnika, da mi se je učinilo da se je već moja krv izmiješala s ovom krvi njegovom, koja će se doskora proliti. U meni je ta želja bivala sve jača, a njega je opet obuzeo strah. Onda sam mu rekla:

»Budi hrabar, slatki moj brate, jer ćemo skoro biti na vječnoj svadbi. Ti ćeš onamo stići, okupan u krvi Sina Božjega, s imenom Isusovim na usnama, kojega ne smiješ ni jednoga časa smetnuti s uma. Ja ću te čekati na stratištu«. — Pomislite, dragi moj oče i sine, u tome času nesta u njegovom srcu svakoga straha, njegovo, čas prije tako tužno lice, sve se zasja od radosti i on usklikne: »Ah, odakle mi tolika milost, da će me slast moje duše čekati na svetom mjestu izvršenja pravde!« — Vidite li, do kolikoga se svijetla dovinula njegova duša, da on stratište naziva svetim mjestom! — »Jest«, rekao je, »ja polazim onamo, pun srčanosti i radosti i čini mi se, kao da ću čekati tisuću godina, jer znam, da ćeš me ti tamo čekati!« — Tako je lijepo govorio, da bi srce ljudsko prestalo kucati od čuđenja, što može da učini božanska Dobrota. — Ja sam ga čekala na stratištu, zazivajući neprestano pomoć Marijinu i djevice i mučenice Katarine. Prije, nego što je on prispio, položila sam ja svoju glavu na panj. Osjećala sam, da nisam pri potpunoj svijesti. Rekla

sam samo: »Maria!« moleći je za milost, da dade njegovome srcu u posljednji čas svijetla i mira, a ja da jasno vidim, da je on prispio k vječnome cilju. Na to sam osjetila, da će mojoj želji biti udovoljeno, i to me je tako zanijelo, da nisam nikoga vidjela, premda je moralo biti mnogo ljudi. — Napokom je prispio i on, kao blago janje i kad me je ugledao, nasmiješio se je. Zaželio je, da ja načinim na njemu znak križa. Ja sam to učinila i onda sam mu rekla: »Klekni i pripravi se za svadbu, slatki brate moj. Skoro ćeš ući u život, koji nikada ne prestaje!« — On se je onda sagnuo s najvećom blagosti i ja sam mu otkrila vrat. Sagibajući se nad njega, sjetila sam se krvi Janjeta. Njegove su usne samo govorile: »Isuse, Katarina!« Još je izgovarao te riječi dok sam ja glavu njegovu primila u moje ruke. Ja sam uprla oči u božansku Dobrotu i rekla sam: »Ja hoću«. — I onda sam vidjela jasno, tako jasno kao što se vidi sunčevo svijetlo, vidjela sam Boga — čovjeka kako prima ovu krv i kako u vatri svoje božanske ljubavi sažiže ovu svetu čežnju. Iza kako je primio njegovu krv i njegovu čežnju, uveo je dušu njegovu u stan svoje milosrdne ljubavi . . . Ah, kako je neizrecivo slatko bilo vidjeti, kolikom je milinom i ljubavi Dobrota Božja dočekala ovu dušu, koja je ostavila tijelo! . . .

Ta se je duša vinula Bogu tako neodoljivo lijepom kretnjom, da bi začarala tisuću srdaca. Mene to nije nimalo začudilo, jer je ona već kušala božansku slast. Još se je jednom okrenula, kao što se okreće zaručnica na pragu kuće zaručnikove, okrene se tek malo, da laganim naklonom glave izrazi pratilicama svoju zahvalnost. — Kad je je nestalo, miomiris krvi

napunio je dušu moju tolikim mirom, da nisam dopuštala, da mi krv njegovu odstrane sa odijela«.

Kad čovjek pročita ovaj list htio bi, da makar na čas prestane misliti i da se sav preda onome dahu vječnosti, koji struji iz svake ove riječi. Ova krv, koja po Katarininom utjecaju postaje dragovoljno prolivena, žrtvena krv, gubi i za nas svu stravičnost. Ona širi miomiris, jer se je već ujedinila s nedužno prolivenom krvi Janjeta.

Koliko je vječne poezije u ono malo riječi, što ih izmijeniše mladi plemić iz Perugie i sijenska pučanka Katarina Benincasa. Ljubav prema Katarini, koja se prvim trenom zače u srcu njegovom, usplamti do žara, po kome se njegova duša uspe do najuzvišenije ljubavi k Bogu. Ljubav njegova ne smućuje Katarine ni jedan čas. Uvijek velika, uvijek vjerna nebeskom zaručniku, ne boji se, da ubogoga osuđenika obavije majčinskom nježnošću.

Kada je glava osuđenika pala na njezine ruke osjeća Katarina, da sada započinje novi odsjek njezinoga života. Za to je onaj list na oca Rajmunda započela ovim riječima: »Ustani, predragi oče, nema više spavanja; dočula sam tako važnih stvari, da mi ne treba više ni sna ni ikakove udobnosti. — Ja sam već počela! Primajući na ruke glavu osuđenikovu, obuzelo me je tako duboko čuvstvo, kakovo si nijedno srce ne može predstaviti . . . «

Tako je Katarina osjetila, da postaje majkom duša i da je došlo vrijeme, kada joj valja sve žrtvovati i baciti se u ocean majčinske ljubavi.

GLAVA TREĆA

»*Draga majka*«.

»Zaista Vam kažem: nema nikoga, koji je ostavio kuću ili braću, ili sestre ili oca ili mater ili djecu ili polja mene radi i evanđelja radi, a da ne će primiti, sad u ovo vrijeme, sto puta toliko kuća i braće i sestara i matera i djece i polja u progonjenju, a na onom svijetu život vječni«. (Mark. X. 29—31). Ove proročanske riječi Spasiteljeve ispuniše se u najvećoj mjeri u čudesnom životu Katarine Benincasa.

Njoj pučanki otvaraju se vrata plemićkih palača, samostana i utvrđenih gradina i šta više, cijeli joj gradovi nude gostoprimstvo. Koliki bi se i koliki smatrali sretnima, da se je nastanila u domu njihovom i da je taj dom nazvala svojim!

A djece, braće i sestara! Eno ih: već je oko nje cijela velika sveta obitelj! Zovu je: »draga majko« i ljube je više, nego što je ikada jedno dijete ljubilo svoju rođenu majku. I zaista, koja je rođena majka ikada govorila svome djetetu, kao što je Katarina pisala svome duhovnome sinu Neri di Landoccio: »Obvezujem se pred Bogom, da ću odgovarati za sve tvoje grijehe, koje si počinio i koje ćeš počiniti«.

Divna slobodo srednjega vijeka! To je poklik naš čim si predstavimo kako sijenskim ulicama prolazi Katarina sa svojom »četom«, kako je sama nazvala svoju duhovnu obitelj. Ta pučanka, sama još mlada djevojka, kroz kratko vrijeme okupi oko sebe žene i djevojke, mladiće i muževe razne dobi i staleža. I svuda je slobodno prate, pomažu joj i slušaju je. I sami k njoj dođoše. Privukoše ih njezine svetačke vrline, kojima je njihove duše u trpljenju i molitvi

nanovo rodila za Boga. I svi osjećaju da je ona uistinu njihova »draga majka«.

Predaleko bi nas odvelo, da bi upoznali sve članove njezine »čete«, a o nekojima i nema tačnijih podataka. Najjasnije se istakoše samo oni, na kojima se je i najjasnije odražavala svetost njezina i koji i iza njezine smrti ostadoše najposlušniji njezinim željama i savjetima. Žene su bljeđe ocrtane. Moguće bijahu i bljeđe ličnosti ili u svojoj ženskoj čednosti ostadoše u pozadini. Često se spominje udovica Katarininog brata, Lisa Colombini, pa udovice Alessia Saracini i Francesca di Gari, koja je pisala Katarinine listove.

Stalno su i uvijek uz nju dva, tri redovnika, najčešće dominikanca, da budu pri ruci, radi ispovijedanja grešnika, obraćenih po Katarini. Blaženoga Rajmunda od Kapue već smo upoznali. U životu — na zemlji — bijaše najbliži Katarininom srcu, usprkos tolikih nesuglasja i nerazumijevanja. Iz dobre porodice, učen i krepostan redovnik, obnašao je Rajmund od Kapue različite časti. Tako bijaše savjetnik papa, a iza Katarinine smrti postade poglavar cijeloga dominikanskoga reda. Velika ljubav za istinom najljepša je odlika njegova značaja. Ta se ljubav najjasnije pokaza u njegovom životopisu sv. Katarine. Svaku, pa i najmanju sitnicu pomno istražuje, ispituje svjedoke, a svoja vlastita iskustva i doživljaje podvrgava prije svega najstrožoj kritici.

Polagan u odluci i uz to strašiv, često je smetao Katarinu, koja sve poduzimaše po zapovijedima Duha Svetoga. Duša njezina bijaše jedna vječno napeta struna, dok je duša oca Rajmunda često popuštala i odmarala se. Toga opet nije Katarina shvaćala, kao što uopće nije shvaćala, da bi se čovjek mogao ikada

umoriti, govoreći i slušajući o Bogu. A koliko je puta otac Rajmund i zadrijemao i zaspao dok je ona sate i sate govorila o najdubljim tajnama Božjim. To i sam priznaje i pripovijeda tako djetinje — prostodušno, kako bi ga ona probudila, koreći ga uzdignutim glasom: »Kako možeš snu žrtvovati spas svoje duše? Govorim li zidu, ili tebi o Bogu?«

A ipak je Katarina ljubila oca Rajmunda nježnom i djetinjom ljubavi. To se očituje u njezinim pismima, gdje ga uvijek naziva »dragim ocem«. Iako ga često prekorava i za ovo i za ono, nikada i ništa ne poduzima bez njegovoga pristanka. Njihove se duše potpunjuju, premda je njezina i svetija i veća.

Kad je u Sijeni izbila kuga, predade se Katarina, svom toplinom žarke svoje duše, njezi oboljelih, u želji i nadi, da će i nju uništiti ova strašna smrt. Ali te želje nije osjetio otac Rajmund! Upravo nas gane i postaje nam tako bliz i drag, kada ovako iskreno priznaje svoju slabost:

»Kad je izbila kuga, ustručavao sam se, da svoj život izručim smrtnoj opasnosti, radi spasa duša. Htio sam, da izbjegnem svakom doticaju sa oboljelima od kuge. Očito je bilo, da je ta bolest zarazna, da se kvari zrak, gdje ima bolesnih i da postoji opasnost zaraze za svakoga, tko dođe u njihovu blizinu. Ali, onda sam pomislio, da je Krist moćniji, nego što je bio Galenus i da je milost jača od naravi! Osim toga, mnogi su pobjegli i duše umirućih ostale bi bez savjeta i pomoći. Ljubav mi nalaže, da pretpostavim dušu bližnjega mome tijelu. Tako sam odlučio po nadahnuću ljubavi i po Katarininom savjetu, da posjećujem sve bolesnike, do kojih sam mogao doprijeti

i s pomoću Božjom, tu sam svoju odluku onako izveo, kolika mi je milost bila za to dana«.

Dakle — nije otac Rajmund kukavica, samo mu manjka vlastita pobuda. Svaki put, kada se je na nešto odlučio, onda je ustrajao do kraja, a to je napokon glavno. Brinući se za kužne bolesnike i sam se okuži i samo je čudesno ozdravio po Katarininom zagovoru. Za to nam je žao, kada čitamo, da je za posljednjih dana Katarinina života pala sjena na ovo sveto i veliko prijateljstvo. Katarina je te dane boravila u Rimu. Zašto je boravila, vidjet ćemo, čim budemo govorili o njezinom crkveno-političkom djelovanju. — U te iste dane odredi papa da otac Rajmund pođe u Francusku. Osjećajući Katarina, da neće više dugo živjeti, zavlačila je odlazak oca Rajmunda, govoreći mu neprestano o spasu njegove duše. Napokom ga isprati do pristaništa. Kada se je lađa udaljivala, kleče Katarina na sred obale, pomoli se i plačući učini znak križa za udaljenim brodom.

Ali kada je otac Rajmund krenuo iz Genove dalje kopnenim putem, stiže mu vijest, da ne putuje dalje, jer mu je postavljena zasjeda. Prekinuvši put, odmah se povrati u Genovu. Ta vijest teško rastuži Katarinu i na to mu upravi list, pun prigovora. Predbacuje mu strašljivost njegovu i ovako mu govori: »O moj oče, kolika bi sreća bila za tvoju i moju dušu, da si ti svojom krvlju, a iz ljubavi prema Krvi, zalijepio jedan kamen svete Crkve. Uistinu, treba da se žalostimo, što nisi imao dovoljno kreposti, da nam pribaviš tako veliko dobro!«

Te riječi njezine ne razumije opet otac Rajmund. Za uzvrat, predbacuje Katarini tvrdoću srca i nerazumijevanje. To je nanovo ražalosti, ali ne povlači

natrag svojih riječi. Ne, nego ih u odgovoru dapače još više potkrepljuje, ali ujedno upliće toliko izljeva svoje dobrote i ljubavi, da nije moguće, da je otac Rajmund nije opet razumio. Bijaše to dva i po mjeseca pred njezinu smrt. Teško je bilo Katarini. Već je osjećala, da joj se približuje smrt, a uz nju nema onog jedinoga čovjeka, komu je sve povjeravala i otvarala cijelu svoju dušu. Njezin posljednji list je prava duhovna oporuka i najnježniji oproštaj i pun je majčinskih savjeta i prijateljskih pouka. Na koncu mu preporuča svoju duhovnu obitelj.

» . . . Molim te, da koliko možeš, budeš glava i otac moje obitelji, da je uzdržiš u ljubavi i potpunoj uzajamnosti, da se moji sinovi ne razbježe, kao ovce bez pastira. Ja se nadam, da ću iza svoje smrti moći i za Tebe i za njih više učiniti. Moliću Vječnu Istinu, da izlije na vas svu puninu milosti, koju je ulila u moju dušu, da postanete sjajna svijetla. Moli božanskoga Zaručnika, da do kraja hrabro vršim njegovu volju i da mi oprosti moju neposlušnost i ako ti nisam uvijek iskazivala dužno štovanje. Oprosti mi i svu nezahvalnost, sve boli i žalosti, koje sam ti nanosila, kao i slabu revnost za spas naših duša. Molim te za tvoj blagoslov.

. . . Oprosti, što ti moram da pišem tako tužne stvari. Ne pišem to, da te ožalostim, nego što nisam sigurna, što će dobrota Božja sa mnom odrediti i jer hoću, da ispunim svoju dužnost. Ne žalosti se, što smo daleko jedno od drugoga. Tvoja prisutnost bila bi mi najveća utjeha, ali sam isto tako vesela, kad vidim, da ti služiš svetoj Crkvi. Zaklinjem te, da radiš još većom revnošću nego dosada, jer su potrebe Crkve veće, no ikada. Što došlo, da došlo, ne

ostavljaj nikada svoga mjesta, bez dozvole našega Gospodina pape.

Veseli se bez gorčine u Kristu, slatkom Isusu. Drugo ti više nemam reći. Ostani u svetoj i slatkoj ljubavi Božjoj! Gesù dolce, Gesù amore«.

Ovaj list sv. Katarine izvabio je sigurno suze u oku oca Rajmunda, a te suze izbrisaše i posljednju sjenku, koja je bila pala na spomen i sliku njegove svete prijateljice. — Iza njezine smrti njegov ushit i oduševljenje ne poznaju granica. S najvećim zanosom započinje njezin životopis, osjećajući pri tome duboko svoju nevrijednost.

» . . . Što sam vidio?« kliče. »Vidio sam u istinu anđela, koji je sašao s neba, jer žena, o kojoj ću govoriti, nije bila žena, već anđeo na zemlji; ili, ako Vam je draže, bila je više nebeski čovjek, nego zemaljska žena«.

Do u tančine posluša sve njezine savjete i tako postade obnovitelj svoga reda i hrabri branitelj Crkve. Punih petnaest godina piše životopis Sv. Katarine i sveto umre u Nürnbergu u Njemačkoj.

I u Katarininoj »četi« bijaše jedan »djevičanski Ivan«. Kao osjetljiv cvijet, koga valja čuvati od vjetra i sunčanoga žara, tako je Katarina znala da očuva osjetljivu dušu mladoga Fiorentinca Barduccija Canigiani. A ne bismo ni znali za njega, da nam o njemu ne priča otac Rajmund od Kapue. Kratko je što priča, samo nekoliko riječi, a tako se jasno ispoljuje cijela anđeoska pojava mladićeva. Otac Rajmund spominje, da je Barduccio Canigiani sve ostavio, da slijedi Katarinu, da piše njezina pisma, a Katarina ga je od svih drugih najnježnije ljubila. »Ja sam to opažao«, veli otac Rajmund, »i čini mi se, da je čistoća nje-

gova uzrok te njezine posebne pažnje, jer držim, da je taj mladi čovjek sačuvao djevičanstvo«.

Dvije godine iza smrti Katarine, umre Barduccio od sušice. Otac je Rajmund bio na samrti njegovoj, pa nam kratko, ali tako lijepo opisuje njegovu smrt.

»U času umiranja podiže oči k nebu, cijelo mu lice prekri blaženi osmijeh i s tim osmijehom ispustio je dušu.«

Istinoljubivi otac Rajmund još dodaje, da je taj blaženi osmijeh ostao i na mrtvom obličju. — Mora da je tako, jer ga je u slavi nebeskoj dočekala »draga majka« njegova.

*

Iza oca Rajmunda od Kapue najjasnije se u »četi« svete Katarine ističu dva prijatelja: Neri di Landoccio dei Pagliaresi i Stefano di Corrado Maconi. Njihov je život tako isprepleten jedan s drugim, prijateljstvo je njihovo tako iskreno i duboko, da ih se ne da razlučiti, pa treba, da ih skupa upoznamo.

Kao što često biva, da se suprotnosti privlače, oba ova mlada prijatelja bijahu različite ćudi. Neri di Landoccio, lijep po obličju, bijaše povučen, osjetljiv, sanjarske ćudi i nemirne duše. Rođeni je pjesnik i jedan od najdarovitijih Katarininih učenika, koga bi uvijek tamo slala, gdje je trebalo urediti tešku i zamršenu stvar. Chavin de Malan kaže, da je Katarina upravo majčinskom strpljivošću liječila ovu krhku i nježnu biljku. A abbé Leclercq veli o njemu: »Na njegovoj nježnoj, melanholičnoj i privlačivoj duši počiva jedna tajna, koju su njegovi savremenici mogli odgonetati, a koju povijest ne može više da otkrije«.

Katarina se, u prvom redu, bori protiv nemira i smutnje u njegovoj duši. Ovako mu piše:

»... Ja hoću, da nemir tvoje duše sagori u žaru neizrecive ljubavi Božje, i da je uništi nada u krv; da ti ostane samo prava spoznaja samoga sebe. Ta će te spoznaja poniziti i uzdići i ispunit će te svijetlom. Nije li Bog pripravniji, da oprosti, nego mi, da sagriješimo? I nije li On naš liječnik, a mi njegovi bolesnici? Nije li On nosio naše grijehe? I ima li gorega zla od nemira duše? Za to, sinko dragi, otvori oči razuma, pomoću svijetla svete vjere i gledaj, koliko te Bog ljubi. Razmatrajući ljubav Njegovu i nehaj i hladnoću srca tvoga, nemoj se uznemirivati, nego raspiri u sebi pravom spoznajom vatru svete žudnje i poniznost. I što bolje uvidiš, kako slabo uzvraćaš za tolika dobročinstva i milosti, kojima te je obasuo Stvoritelj, to više se ponizi i reci u svetoj odluci: što dosada nisam činio, činit ću otsada. Znaj, da se taj nemir duše nikako ne podudara s naukom, koju sam te ja učila; on je guba, koja suši dušu i tijelo i napunja nam dušu neprestano tugom. On sputaje krila svetih želja i ne da, da ih upotrijebiš kako bi htio. Po njemu postaje duša nesnosna sama sebi i lako se preda borbama i kojekakvim maštanjima; on oduzima nadnaravno svijetlo, a potamnjuje naravno. I tako upada duša u mnoge nevjere, jer ne poznaje istinu Božju, radi koje je stvorena: da u istinu postigne život vječni. Dakle, živom vjerom, svetom željom i nadom, koja je usidrena u krvi, pobijedit ćeš zloga duha nemira i smutnje«.

Ovim listom svojim nije Katarina pogodila onaj pravi ton, kojim se liječi duša, koja naginje na melanholiju. I šutljivi Neri, koji ni samoj Katarini nije otvarao svoga srca do kraja, crpio je više snage i životne vedrine iz same Katarinine ličnosti nego iz ovih nje-

zinih riječi. I u ovome listu jasno izbija ona najjača sposobnost Katarine, ali proviruje i manjkavost u vođenju duša. Kao dobar diagnostičar i kirurg, ona jasno vidi, što je uzrok i koje su posljedice nemira duše njezinog učenika. Ali poznaje samo jedan način liječenja: rezanje. Čim joj je uspjelo, da odstrani glavni uzrok bolesti, prepuštala je drugima, da nastave i dovrše liječenje. Ona je sama djelovala dalje samo svojim primjerom i moći i svijetlom svoje ličnosti. Za to onaj manjak u njezinom saobraćaju s dušama ne ostavlja nikakovih tragova. Ono, što je često propuštala u nekom nestrpljivom žaru svoje veličine, nadoknađuje molitvom, ljubavi, a više puta i samo svojim anđeoskim smiješkom.

Žar oduševljenja duše njezine nikada ne slabi; uvijek je u nedjeljnom i svetačkom raspoloženju. Da — tolikima treba tihih radnih dana, treba svagdanjih sitnica, da im ispune prazninu i siromaštvo duše. A toga Katarina ne poznaje! Kao orao, stalno joj kruži duša u najvišim visinama. Nikada se ne umara, kroči naprijed, ne osvrće se i ne zastaje. Za to nijedan od učenika njezinih nije, u pravom smislu riječi, njezin sljedbenik.

Stefano di Corrado Maconi prava je protimba svoga tužnoga prijatelja-pjesnika. Iz jedne od najuglednijih sijenskih plemićkih porodica, vedar, veseo i povjerljiv, živio je lagodno usred sijenskog društva. Daleko bijaše od njegove pameti, da bi se brinuo za mističnu družbu Katarine Benincasa. Ljubio je rodni grad, želio mu dobro, pa je naravno, da je i njega bolilo i smetalo neprijateljstvo, koje je već duže vremena trajalo izmedu njegove kuće i kuće moćnih sijenskih plemića Tolomei. Znamo već od prije, da su

Katarinu i kuću Tolomei vezale uske prijateljske veze iza čudesnog obraćenja Giacoma Tolomei. To je znao i Stefano Maconi. Jednom zgodom nasvjetuje ga jedan od prijatelja, neka zamoli Katarinu, da ona posreduje njihovo izmirenje.

Kako se uopće nije mnogo zanimao za svetu djevicu iz Fontebranda, držao je, da je to kakova pobožna usidjelica, koja prevrće očima i govori prisiljeno i neiskreno.

Kao i na svakoga, prvi susret s Katarinom djelovaše na Stefana poput bljeska munje. Mjesto usidjelice, dočeka ga mlada djevojka, sva u sjaju čistoće i svetosti. Otvorenim pogledom i srdačnim smiješkom izlazi mu u susret »kao da sam joj brat, koji se vraća kući s dalekog puta«, priča poslije sam Stefano. Unaprijed je znala, zašto je došao, kao što je često pogađala stvari, o kojima još nitko nije imao pojma. Dok se je Stefano polagano snalazio, već mu je govorila o stanju njegove duše. Ni sam nije znao, kako mu je izmamila obećanje, da će se ispovjediti i da će od sada živjeti životom pravoga kršćanina. Tek nakon toga obećanja, počela je da govori o onome, što ga je k njoj dovelo. Pri koncu mu preporuči, neka se on moli Bogu, a sve drugo da prepusti njoj, i ona će to već urediti. I uistinu! Za kratko vrijeme izmiri Katarina zavađene obitelji.

Stefano Maconi nije mogao zaboraviti onoga prvoga susreta. Doskora dođe opet Katarini, a za kratko vrijeme postaje revni učenik. Bio je njezin vršnjak, a uz to su ih vezale i mnoge sličnosti u ćudi i značaju. Iskrenost i otvorenost njegova kao i duševna uravnoteženost godile su Katarini, kod koje su ta svojstva bila u najpunijoj mjeri.

Jednoga se ne uzmogne Stefano odreći ni za ljubav svoje »drage majke«: uplitanja u politički život Sijene. Jednom se čak toliko zaboravi, da je udesio potajni sastanak sijenskih mladih plemića u maloj kapeli, u kojoj se je obično molila družba sv. Katarine. Usijane glave skovaše urotu, da zbace pučane s uprave grada. Katarina, koja je u duhu sve čula i vidjela, iskara ga i ozbiljno mu prigovori. Stefano se pokaja i obeća posluh. Katarina posumnja u njegovo obećanje i poželi, da bi se Stefano odlučio za koji samostan. Zato mu ovako piše:

»... pišem ti u dragocjenoj Krvi Njegovoj sa željom, da ti zasja svijetlo, pa da spoznaš, da ti treba kidati, a ne razvezivati. Jer tko ne kida, ostaje svezan, i tko ne bježi, onoga uhvate. Nemoj se dulje oglušivati Duhu Svetome, koji te zove, pa bilo ti ne znam kako teško, da svladaš mlakost srca i onu kukavnu ljubav prema samome sebi, koja je tako često obojena bojom kreposti. Budi hrabar i izađi iz bojišta kao pobjednik. Predoči si Krv, koja je s tolikim žarom ljubavi prolivena za tebe. Za to, oslobodi se, jer ćeš inače izgubiti dušu u boju.

Odazovi se, odazovi, nehajni sine; otvori ulaz u svoje srce! Kolika je zloba, da pripuštaš, da Bog čeka na vratima tvoje duše, a ti mu ne otvaraš. Nemoj mu biti najamnik, nego vjernik. Operi se u Krvi Krista Raspetoga! U njoj ćeš naći sredstvo, koje će ti pomoći, da raskineš svaku vezu, koja je protiv volje Božje i koja je preporuka na putu k savršenosti; naći ćeš svijetlo, koje će ti pokazati, da moraš kidati. Drugo ti ništa ne velim. Ostaj u svetoj i slatkoj ljubavi Božjoj. Isuse slatki, Isuse ljubavi!«

Tek po smrti Katarine, odazove se Stefano pozivu Duha Svetoga.

Više je nego sigurno, da je sama Katarina budila i podupirala prijateljstvo izmedju Stefana Maconi i Neri-a di Landoccio. Mudra majka je znala, da će ove, tako suprotne ćudi, povoljno djelovati jedna na drugu. A šta je majci draže, nego da joj se djeca ljube dubokom i trajnom ljubavi.

Vraćajući se iz Avinjona, zaustavi se Katarina u Genovi. U pratnji bijahu i Neri i Stefano. Onaj dan, kad htjedoše dalje krenuti, izbi u gradu teška zarazna bolest. Bolest se prihvati i Neri-a i poradi toga ne mogoše na put. Neri je toliko trpio, da je i dan i noć jaukao od silnih boli. Konačno izjaviše i liječnici ocu Rajmundu, da nema više spasa i neka započnu zajedničke molitve za umirućega. I sada se pokaza, koliko je Stefano ljubio svoga prijatelja.

Kad je otac Rajmund donio tu vijest među njih, Stefano kao izbezumljen provali u izbu, gdje je Katarina molila. Bacio se pred njom na pod, plakaše i zaklinjaše, neka ozdravi Neri-a. Katarina pokuša, da mu dokaže, kako je smrt nagrada Božja, a ne kazna, pa neka se umiri. Ali kada je uvidjela, da Stefano samo još više žali i plače, reče: »Ja hoću, da se ti pokoravaš volji Božjoj; ali, kada tvoje srce to toliko želi, sjeti me tvoje molbe sutra ujutro, kada pođem na misu, prije nego se pričestim. Ja ću se moliti za to Bogu, a i ti se moli, da me Bog usliši.«

Stefano se odmah utješi! Tako velika bijaše njegova vjera, da Bog ne može ništa odbiti »dragoj majci«. I uistinu! Neri ozdravi, ali za to Stefano oboli od iste bolesti. Sad se nije uzbunio samo Neri, nego cijela »četa«. Iz riječi oca Rajmunda jasno proizlazi,

da je Stefano ljubimac cijele družbe i same Katarine. Ni ona ne može da prekrije neku posebnu naklonost prema ovom umiljatom djetetu. Ona mu naloži u ime poslušnosti, da ozdravi, i Stefano se diže zdrav iz postelje. Dok je Katarina s družbom na putu, često bi, iz obiteljskih razloga, ostajao Stefano u Sijeni. Neprestano je onda slao za družbom listove, pišući Neri-u i uvijek se potpisujući: »Tvoj nevrijedni, osamljeni i svake kreposti lišeni brat Stefano. I svaki put moli tako nježno Neri-a, da mu piše, da ga izvijesti o svemu. Čini se, da mučaljivi Neri nije svaki put udovoljio želji svoga prijatelja. Za to ga Stefano nikada ne prekorava, niti ga za to manje ljubi.

Kod smrtne postelje Katarinine samo je Stefano. Neri je u to doba u Napulju. Dok Katarina isporučuje Neri-u, da se posveti do kraja pustinjačkom životu, Stefanu govori: »A što se tebe tiče, ja ti nalažem u ime Božje i u ime svete poslušnosti, da uđeš u kartuzijanski red«.

Evo, kako pripovijeda poslije sam Stefano: »Kad mi je ona to naložila, nisam pomišljao, da pođem ni kartuzijancima, ni ikojem drugome redu. Ali, kada je umrla, zahvati me tako velika želja, da ispunim njezinu zapovijed, da bi je bio ispunio, i da se je cijeli svijet suprotstavio tome«.

Stefano postade pobožan redovnik i umro je kao prior znamenitog kartuzijanskog samostana u Paviji, u sedamdeset i sedmoj godini.

I cio svoj dugi vijek ne zaboravlja svoga prijatelja Neri-a. I Neri posluša Katarininu zapovijed i povuče se posve u samoću. Po Katarininoj smrti, a po čudnoj odredbi Božjoj, nikada se više ne sastadoše u ovome životu ova dva prijatelja. Pune dvije godine zapade

Neri u tešku duševnu bolest, iz koje se jedva izvuče. Kad je za to doznao Stefano, koji je već bio krivo tumačio prijateljevu šutnju, piše mu list, pun najnježnijih osjećaja. U listu spominje i druge iz »čete« s kojima se je sastao, ili o kojima je čuo. Tako nam ovaj list potvrđuje, da je i iza smrti sv. Katarine i dalje postojala ona nježna veza, kojom je ona povezala svoju duhovnu djecu. Ovako svršava taj list:

»Ostani zdravo, predragi brate, i stojmo čvrsto uz križ, sa svim sinovima i kćerima naše »drage majke«, koja me je toliko zadužila«. U istom listu spominje Stefano i »moga i tvoga brata Francesca Malavolti »olivetanca«, pa je potrebno i o ovome koju reći.

I on bijaše sijenski plemić, a bio je sav utonuo u grešni život. I ako je imao i ženu i djecu, stalno se je vraćao svojim starim grijesima. Ne znamo, kako je došao u blizinu sv. Katarine, samo znamo, da joj je uspjelo, da ga je od vremena do vremena dovela do pokajanja i skrušenja. Neodoljivom snagom djelovalo je i to, što je Katarina uvijek znala za sve njegove grijehe. Jednoga dana izgubi strpljivost i Katarina, pa mu reče:

»Ti si tako često došao k meni, a onda si opet kao divlja ptica odletio k tvojim grijesima. Hajde, leti kamo hoćeš, ali znaj, da ću te jednom po milosti Božjoj tako svezati, da nećeš moći više letjeti!«

I u istinu, iza Katarinine smrti pomru Francescu žena i djeca, i on oblači bijelo odijelo olivetanaca.

*

U doba Katarine bijaše u Italiji mnogo redova, koji su služili samo kontemplativnom životu. Katarina je uvijek i osjećala i iskazivala posebnu naklonost

prema tim redovima. Ona, koja, slušajući zapovijed Duha Svetoga, ostavlja samoću, rado boravi i govori s onima, koji mogoše ostati sami s Bogom svojim. Ali dobro pozna sve opasnosti samoće i ne prestaje da u svojim pismima opominje one, koji žive u potpunoj samoći.

U to doba još je postojao u Italiji pustinjački red sv. Augustina, a pokraj Sijene imađahu i svoj samostan. Braću toga reda vezala je samo slaba veza za samostan. Po cijele dane mogli su se povući na osamljena mjesta, u skrovite špilje i šume i provesti u molitvi i razmatranju. Katarina sa svojom »četom« često je pohađala Lecceto, kako se je zvao samostan tih redovnika pustinjaka. Veliko je bilo njihovo poštovanje prema Katarini, i mnogi su je od njih pitali za savjet i često od nje tražili utjehe i pouke.

Među tim redovnicima živio je i neki čudak, Englez William Flete. Tko bi znao, što je dovelo ovoga učenog čovjeka sa visoke škole u Oxfordu u zabitne šume Toskane! Živio je po vlastitoj volji, ne obazirući se mnogo za zapovijedi svoga priora. Ni misu nije htio da čita u samostanu, već je sve prenio u jednu špilju i sam je za sebe čitao. Kao razlog je naveo, da njegovoj sabranosti smeta, ako čita misu u samostanskoj kapeli.

I ako je bakalaureus William, kako su ga svi zvali, upravo oduševljeno štovao Katarinu, ni ona nije mogla da savije tu tvrdu englesku šiju. Koliko mu je puta pisala o poniznosti duše i koliko je puta htjela da otvori i smekša njegovo zatvoreno i oklopljeno srce. Predočujući mu često, kako mu je »velike milosti Bog iskazao, kojima jedino manjka savršenstvo ljubavi« — nastojala je, da ga predobije. Majstor

William sve bi saslušao, divio se i dalje neograničeno Katarininoj svetosti, ali nastavlja život po svojoj volji. Najviše ju je ožalostilo, kada se ne ozva njezinom pozivu, da dođe u Rim. Videći Katarina teško stanje Crkve radi nevrijednih njezinih sluga, svjetova papi, da k sebi pozove najučenije i najsvetije redovnike iz cijele Italije, a sama piše Williamu Flete, moleći ga neka se odazove pozivu Svetoga Oca. Ne samo da William nije ni odgovorio Katarini, nego je još rekao, da je to vražja zamka, kada se svete i Božje ljude zove da ostavljaju samoću.

Kad je to dočula Katarina zahvati je sveta srdžba. Više se ne obraća na tvrdoglavoga Engleza, nego piše drugome redovniku u Lecetu. Ovaj se odmah odazove, a majstor William ostade i dalje u svojoj špilji.

Iza smrti Katarinine napisa isti cijeli hvalospjev u počast uspomene njezine, i u tome se hvalospjevu očituje ipak i žalba, što ne posluša zapovijedi i savjeta njezinih.

*

Ne bi bilo ispravno, ako bi nam se pričinjalo, da je Katarina od sviju, koji joj dođoše bliže, tražila savršenstvo. Naravno, da je cijela njezina ličnost upravo pozivala na to, ali riječi njezine ne. Od svjetskih ljudi čak i malo traži. Zapravo je od njih samo to tražila, da se čuvaju smrtnoga grijeha i da ljube Boga i bližnjega. Franji di Pipino Sarto i njegovoj ženi Agnezi savjetuje, da se čuvaju ispraznih razgovora s ljudima, koji nemaju straha Božjega. Barducvevom bratu Ristori-u, koji imade obitelj i koji se boji, da nije dostojan da češće prima svetu pričest, odgovara: »... O, kako je to sebeljublje opasno za naše spasenje! ... Ah, lažne li poniznosti! ... Dokle

misliš čekati, dok postaneš dostojan! ... Samo je Bog dostojan samoga sebe i samo nas On može učiniti dostojnima svoga dostojanstva, koje se nikada ne umanjuje!«

Upravo je nevjerojatno, kako su savremene te njezine riječi, kojima ona nuka svjetovnjake, da što češće primaju Tijelo Gospodnje. I ako ona sama trapi svoje tijelo najstrožijom pokorom, nikada i nikoga ne nagovara na tjelesnu pokoru. Dapače, jednoj redovnici Danieli, koja si je nametnula pokoru, koju nije mogla da vrši, piše: »....i da znadeš, zašto razboritost to ne dozvoljava? Zato, da duša služi Bogu onim, što joj ne može biti oduzeto i što nije vremenito. A to je najprije ona sveta želja, koja je vječna po ujedinjenju s vječnom željom Božjom. Onda kreposti, koje nam bez naše volje ne može oduzeti ni zao duh, ni stvorenje, ni bolest. Tako u bolesti pokazuj strpljivost, u navalama i uznemirivanjima zlih duhova pokaži jakost i ustrajnost. U suprotivštinama sa strane stvorova pokaži poniznost, strpljivost i ljubav. I tako Bog dopušta, da i druge kreposti budu iskušavane mnogim suprotivštinama, ali samo onoliko, koliko mi hoćemo. To dakle neka bude naš temelj, a ne tjelesna pokora. Duša ne može imati dva temelja: jedan ili drugi mora se srušiti. Onaj, koji je manje važan, neka služi kao sredstvo. Ako ja, kao temelj, postavim tjelesnu pokoru, ja gradim grad duše na pijesku tako, da ga svaki i najmanji vjetar zatrpa i nijedna građevina ne može ostati na njemu. Ali, ako ga ja sagradim na kreposti, on je onda utvrđen na živoj pećini, Kristu, dragom Isusu.«

GLAVA ČETVRTA.

Najveća katolikinja.

Što je zapravo bitna oznaka pravoga kršćanina — katolika? Da ljubi Boga? Pa imade i pogana, koji ljube jedno najviše biće u koje vjeruju. Da se žrtvuje za bližnjega? To isto čine toliki pripadnici i drugih vjera. Molitva? Pokora? Mole se i židovi i muslimani, a pokoru čine i budiste. Da vjeruje u Sv. Euharistiju? I drugi kršćani, koji nisu katolici, moraju vjerovati u euharstijsku tajnu.

Pravoga katolika sačinjava osjećaj, da pripada mističkom tijelu Kristovom na zemlji, da je jedno s Crkvom svojom, koja je jedno s Kristom. Da se s njom žalosti i raduje, da dijeli njezine brige i da sluša njezinog vrhovnog poglavara »slatkoga Krista na zemlji«, kako ga zove Katarina.

Ako nam je sve dosada ostala tuđa sijenska djevica, ako smo nekako s nepovjerenjem slušali o njezinim čudesima, pokori i viđenjima, sada dolazi ono, po čemu će nam postati tako bliza, bliža nego što je bila svojim savremenicima. Oni su većom vjerom i iskrenijim divljenjem pratili njezin sveti pokornički život, ali mi ćemo daleko bolje od njih razumjeti njezinu ljubav prema Crkvi. Njezini savremenici nijesu imali one jasne i zaokružene predodžbe o Crkvi Kristovoj, kao što je imademo mi danas. Nisu osjetili onaj jedinstveni kucaj srca mističkog Kristovog tijela, kao što ga osjećamo mi, kada do nas dopre riječ našega vrhovnog poglavara, kad prisustvujemo duhom veličajnim euharistijskim slavljima po cijelome svijetu, ili kada čujemo za patnje progonjene naše braće. Njezini savremenici ne imađahu onog osjet-

ljivoga živca, koji bilježi i najmanje pogibli i najneznatniji poriv neprijatelja, koji prijeti našoj Crkvi. Velika milost djelovala je u njezinoj duši, da je u ono doba, onako jasno spoznala bit Crkve Kristove; milost Božja, koja se pridružila njezinoj naravnoj sklonosti i žarkoj ljubavi prema Kristu.

Pred nama je danas gotova građevina, a pred Katarinom Benincasa bijahu tek započeti zidovi, koji su se na više strana već rušili, a koje je trebalo na novo podizati. Pred nama stoji divno, djevičansko tijelo Kristove zaručnice, a pred njom stajaše blijeda spodoba, nemoćna i slaba, kojoj je samo još u oku tinjala vatra Božanskog porijekla.

Da, mi, koji se sada grijemo u punome suncu crkvenog jedinstva, koji živimo u spoznaji, da se svaki čas negdje na zemlji prikazuje za nas nekrvna žrtva iz ruku čistih, svetih sluga Božjih, mi ćemo, kao takovi, najbolje razumjeti svu beskrajnu bol Katarininog srca. I to ćemo razumjeti, što je Katarina malo prije svoje smrti pričala Rajmundu od Kapue, govoreći o svojim borbama sa zlim dusima, ponajviše poradi svete Crkve. Ovako je rekla:

»Zli su dusi nasrtali na me, ali to je samo raspirivalo žar moje žudnje, i ja sam uskliknula: »O vječni Bože, primi žrtvu mojega života u mističkom tijelu svoje Crkve!« Onda me je Vječni tako blago pogledao, uzeo je moje srce i istočio ga nad svetom Crkvom.« Kao pravi, savršeni umjetnik, koji, poklanjajući svoju pažnju svakome detalju, ne pušta nikada iz vida potpunu cjelinu i uzor gotovog djela, takova bijaše Katarina u svom odnošaju prema Crkvi.

Nije Krist došao na zemlju, da unese žar samo u jedno srce, da otkupi samo nekoliko duša, ili da osnuje Družbu izabranih. On je došao, da udari temelje vječnom svome kraljevstvu, a svi su zvani, da sačinjavaju to Njegovo kraljevstvo. Došao je, da svi ljudi postanu Krist, čestice Njegovog mističkog tijela. Za to On izlijeva neprestano svoju krv i natapa duše, koje opet zao duh neprestano suši svojim dahom.

Ni za jedan čas ne ispušta to Katarina iz vida. Pa za čim idu svi njezini napori, sve njezine molitve, sve žrtve, riječi i ono upravo mahnito nastojanje, da privuče duše k vrelu milosti? Samo za tim, da u njima probudi život milosti, znajući, da se samo pomoću živih duša izgrađuje velebna zgrada Crkve Kristove. Bog joj darova uza sve ostalo i jasnu spoznaju, da u životu ljudskom nema ništa, a da nije od velike važnosti. Svaka ljudska riječ, svaki osjećaj, svaki pa i najneznatniji čin, nosi na sebi biljeg ili Boga ili Belzebuba. A koliko to istom vrijedi za članove Crkve Kristove. Nema mržnje između dvoje ljudi, koja ne bi zaustavljala kolanje krvi milosti u mističkom tijelu Kristovom, kao što i najneznatniji izražaj ljubavi i dobrote doprinosi jačemu i bujnijemu kolanju milosti. I najmanji samoprijegor i najmanja krepost njezinih članova, novi su uresi na odjeći Kristove Zaručnice, a i najneznatnija nevjera ljudskoga samoljublja, baca sjenu i umanjuje njezin sjaj.

To isto stanovište mora da bude i naše, hoćemo li, da potpuno razumijemo Katarinino crkvenopolitičko djelovanje.

Njezin ideal, uzor, bijaše Crkva Kristova, sastav-

ljena od vjernika, od kojih je svaki slika Kristova. Za to svaki detaljni rad u okviru toga ideala iziskuje i posebnu pažnju za svakog pojedinoga vjernika i njihove skupine. Mir je prvi uvjet, da se može uspješno raditi na toj osnovi Božjoj. Tako Katarina postade apostolom mira.

Za nemir i razdore u društvu ljudskome nema vanjskih uzroka i ne treba ih tražiti. Već nam je naš Gospodin jasno pokazao, gdje je vrelo svega zla na zemlji: u srcu ljudskome. I dobro je znala Katarina, kome da se obrati, kada ju je Isus, s velikim križem na leđima i s maslinovom grančicom u rukama, poslao u svijet. Ni gorama ni rijekama, ni oblacima ni zvijezdama, ni suncu ni mjesecu, već onom malome živom srcu, što kuca u grudima ljudskim.

Prvim korakom s maslinovom grančicom u rukama zakoračila je u rodnome gradu. Već prije vidjesmo, da se ni Sijena nije izdvajala od ostalih gradova Toskane i cijele Italije. Vidjeli smo, kako Katarina izmiruje zavađene porodice i obraća sijenske grešnike.

Ali taj prvi korak za mir rodnoga joj grada bijaše obraćenje jednoga okrutnika, koga svi poznavahu samo pod imenom Vanui. Taj silnik izazivaše neprestano nemir i smutnju. Divljega i osvetljiva srca, nije mirovao, dok se ne bi osvetio neprijatelju. Kada bi prevršio mjeru, utajio bi se od vremena do vremena, i grad bi upravo odahnuo, misleći, da se je smirio. Obično su iza toga slijedila još gora zlodjela njegova. Sve je to Katarina dobro znala i po njezinom nagovoru uspije Englezu Williamu, redovniku sv. Augustina, kojega smo već upoznali, da se približi oholom Vanui-u. Ovaj ozbiljni redovnik nekako ga nagovori, da bi pohodio Katarinu Benincasa, što se uistinu i dogodi. U to vrijeme ne bijaše svete djevice u domu nego samo otac Rajmund od Kapue. Oholi Vanui htjede da se vrati, ali ga usrdnošću svojom redovnik zadrža i uvede u Katarininu ćeliju. Da ga što dulje zabavi, otpoče s njime razgovor o potrebama sijenske republike, dok se samo Katarina vrati. Ali ga nestrpljivi Vanui brzo prekine: »Obećah fra Williamu-u, da ću doći sestri od pokore. Dulje ne mogu čekati, hitni čekaju me poslovi. Ispričajte me sestri od pokore«.

Ali otac Rajmund ne popušta. Nanovo započe razgovor o miru, ali Vanui ni da čuje. Nasrtljivom otvorenošću izjavi, da se lako ne odriče nijednog osvetničkoga pothvata. U najkritičniji čas povrati se i Katarina. Učtivo pozdravi Vanui-a i ponudivši mu da sjedne, zapita ga, što ga je k njoj dovelo. Kao i ocu Rajmundu, Vanui i njoj otvoreno sve ispriča i ponovno doda, da neće da čuje ni riječi o miru.

Katarina započne govoriti o kazni i vječnim mukama, koje ga čekaju, ne odreče li se ovakovoga života. Vanui samo odmahne rukom. Na to se Katarina uteče najjačem sredstvu: molitvi! Dok je otac Rajmund još nagovarao Vanui-a, ona je žarko vapila i molila. I što se dogodi? Vanui naglo istupi pred nju i upravo zaviče: »Nisam ni ja još toliko otvrdnuo i okamenio, a da ću te ostaviti bez ikakve zadovoljštine: eto, četiri neprijateljstva imam u gradu, jedno ću tebi žrtvovati«.

To izrekavši pojuri prema vratima, a onda se naglo trzne i zastane. Okrenuvši se prema Katarini, povika kao izvan sebe:

»Gospodine moj i Bože moj! Kolikom se utjehom napunila duša moja, samo što sam izgovorio jednu jedinu riječ mira! Kakova je to moć, koja me ovdje prikova, gdje je ta tajna krepost, koja triumfira nada mnom?« I suze se proliše iz očiju ovoga silnika. Bacio se Katarini pred noge, nazva je anđelom svoje duše i prizna glasno, u kakovo je ropstvo grijeha zapao. Po nagovoru njezinom ispovjedi se odmah kod oca Rajmunda i obeća, da će se izmiriti sa svim svojim neprijateljima.

Ali kome je Katarina pružila i listić maslinove grančice, taj je uz to primao i komadić križa njezinoga. Čudnovato, dok je Vanui vršio nasilja i toliko griješio, svaki put izbježe kazni, a čim se je obratio, već se nađe razlog, da ga strpaju u zatvor. I poboja se Rajmund, da će kazna pokolebati istom obraćenu dušu Vanui-a. Katarina ga umiri, čvrsto vjerujući u milost, naglasivši, da Bog sada, pošto se je ovaj čovjek obratio k njemu, šalje vremenite kazne, da ga oslobodi od vječnih. Katarina je pogodila pravo. Ova kazna samo je posvetila Vanui-a. Kad je izašao iz zatvora, otpoče pravi kršćanski život, a Katarini, u znak duboke zahvalnosti, darova divnu vilu u blizini Sijene, neka u njoj osnuje samostan.

*

Prije nego s našim »anđelom mira« ostavimo zidine Sijene, da se uputimo u svijet, potrebno je, da još nešto jasno uočimo. U Katarinino doba ne bijaše tako oštre međe svjetske i crkvene vlasti, kao što je danas. Po darovima i nasljedstvu klera, dođe Crkva do posjeda cijelih gradova i pokrajina. Bogastvo i moć njezina povuče u službu i mnoge ne-

vrijedne plemenitaške sinove, s jedinim ciljem: pomoću Crkve doći do bogatstva i moći. Više puta to bijahu i silnici, a i nepoćudni stranci, a otkako papa stolovaše u Avinjonu, zamrsiše se takovi čvorovi, da ih nitko nije znao razvezati. Ako bi stanovnici gradova stresli sa sebe jaram ovakovoga silnika, cio bi grad pao pod interdikt, što bijaše najveća nesreća za spas duša.

U to isto doba ne bijaše današnjih sredstava brze komunikacije, nije bilo dnevne štampe, ne bijaše telefona i radija, da bi se duhovi brže sporazumijevali i umirili. Već i poradi toga nastadoše toliki nesporazumci, tolike smutnje. Kada laž i danas nađe sebi puta, uza sve, što možemo reći, da se ništa ne zbiva na jednom kraju zemlje, a da to istodobno ne doznaju svi, kakovi joj tek u ono doba bijahu otvoreni putevi.

Istina se je morala boriti s laži, kao nježna i plemenita biljka, obavijena i dračom i trnjem. A kako je istom teško dopirala istina do onih, koji, na visokom, osamljenom položaju, bijahu okruženi samim licumjerima i laskavcima. Takav osamljenik bijaše onda i papa u Avinjonu.

Na početku doznasmo, da je Katarina već kao šestgodišnja djevojčica, ugledala Krista s tiarom na glavi i u pontifikalnoj odjeći. Krist na nebu i Njegov namjesnik na zemlji, bijahu već tada u djetinjoj joj duši jedno. Kako je rasla, sve su joj češće misli odlijetale s bolnom čežnjom u Avinjon i zvale natrag »slatkoga Krista na zemlji«. Gdje bi onda pomislila ta ponizna pučanka Katarina Benincasa, da upravo nju čeka ta zadaća! Da je njoj namijenjeno, da posreduje i pripremi papin povratak u vječni grad?! Ni-

kada, nikada joj ne pade na um, da bi sama mogla išta više tome doprinijeti, nego žarke želje i molitve.

Polagano — polagano, vanjski je događaji ispuniše svetim samopouzdanjem, približujući je sve više Avinjonu. Već prvi boravak u Pizi pokaza joj, da je od Boga pozvana za velike stvari. Cio grad bijaše na nogama, da je dočeka, otimljući se u čijem će domu odsjesti. Čudesa, koja se događahu po njezinom zagovoru brzo joj pronesoše ime daleko izvan zidova Pize. A Katarina se sama pati s bolesnim tijelom i strašno trpi od nevidljivih rana, kojima je Krist obilježio to slabo tijelo, da bude slično Njegovome. Muke joj velike odvode misli na sveta mjesta muke Gospodinove. Upravo tada dođe u Pizu i poslanik iz Cipra, koji izvijesti Katarinu o teškom položaju i životu kršćana na istoku. Još od prije česte bijahu njezine misli o novoj križarskoj vojni, u koje je ime već iz Sijene poduzimala neke korake. Vijesti ciparskog poslanika nanovo probudiše u njoj želju, da se novom križarskom vojnom oslobode sveta mjesta iz ruku nevjernika. Ujedno bi to bila i najbolja prilika i da se obrati pažnja uznemirenih duhova uzvišenijim ciljevima. Već prije u Sijeni bijaše predobila i uputila poslanike Bernabe Viskonti-a, toga vuka sjevernih krajeva Italije, da nagovore svoga gospodara na križarsku vojnu. U istu je svrhu uputila listove i napuljskoj i mađarskoj kraljici, i obje kraljice odgovoriše pučanki Katarini Benincasa.

Za toga prvoga boravka u Pizi odlučuje se napokon, da prvi put piše papi u Avinjon. Čudnovato je i zagonetno, da joj je već poznat strašivi i neodlučni značaj Grgura XI.

»... i ako dosada niste bili dosta odlučni, ja

sada hoću i molim Vas, da odsada srčano slijedite Krista, čiji ste Namjesnik. Ne bojte se, oče, oluje, koja se je podigla, ni onih trulih udova, koji se pobuniše protiv Vas. Ne bojte se, pomoć je Božja blizu! Brinite se za duhovne potrebe, postavljajući dobre pastire i dobre upravnike u svoje gradove; jer zli pastiri i zli upravnici uzrok su svakoj buni...

Povratite se u Rim i poduzmite svetu križarsku vojnu! Ne krzmajte! Vaša neodlučnost je već skrivila mnoga zla... Na noge, sveti oče, odbacite nehaj i nemar...«

Tako smionim tonom piše ova pučanka vrhovnom Poglavaru Crkve, da se čini odviše. Za to se i sama ispričaje u drugom jednom listu:

»... Oprostite moju preuzetnost: ali bol i ljubav kojim ja tražim slavu Božju i uzvišenje Svete Crkve, ispričat će me kod Vaše Svetosti.«

Još Katarina nije ni ostavila Pizu, a nad Toskanom nadvijahu se i gomilahu tmasti oblaci, koji će uništiti sve njezine pothvate za križarsku vojnu.

Laž bijaše povod tim krvavim nemirima koji izbiše, malo iza njezinog povratka u Sijenu. Kada je god. 1374. zavladala glad u firentskoj republici, zabrani papinski legat, da se iz papinskih pokrajina izvozi žito u Firenzu. Odmah iza toga, povodom sklapanja mira s Bernabom Viskontijem, raspusti papa zloglasnu četu plaćenika, koju je predvodio engleski pustolov John Hawkwood. Četa se prebaci na firentsko tlo. Fiorentinci, misleći, da je papinski legat naumice pustio zloglasnu četu, da harači po njihovom zemljištu, planuše bijesom i osvetom. Pohvatavši sve svećenike, zaplijeniše crkvena imanja i pod crkvenom zastavom slobode potražiše saveznike protiv

pape. Do izmaka god. 1375. okupiše Fiorentinci osamdeset gradova pod svoju zastavu. Teško bi ikada došla ljudska misao na to, da upravo sada nadolazi onaj pravi čas, da se crvenoj zastavi paklene slobode suprotstavi bijeli stijeg mira, koji će nositi slaba i krhka sijenska djevica. Ali Duh Sveti nadahnjuje tom misli glavu Crkve Njegove. I dogodi se čudo. Papa piše Katarini u Sijenu, da odmah krene u Luccu. Još je kolebala ova mala republika, kome bi se priklonila: papi ili Fiorentincima. Kako se je Katarina odmah odazvala papinoj zapovijedi, stiže još u pravo vrijeme. U Lucci je dočeka cio savjet staraca, koji je s njom dugo vijećao i Lucca ostade vjerna papi. Iz Lucce krene Katarina u Pizu, sada već iz vlastite pobude. I tu u zadnji čas spriječi, da se Piza pridruži Fiorentincima.

Puna nemira vrati se na to Katarina u Sijenu, odakle je budno pratila razvoj događaja. I više se ne ustručava, da sve otvoreno piše papi, ne prestajući ga moliti, da oprosti Fiorentincima. Papa udovolji njezinoj molbi i postavi Fiorentincima povoljne uvjete za mir. Ali ni zao duh nije mirovao i ne puštajući plijena lako iz svojih šaka, naputi buntovnike na još strašnija djela. Pobunivši i Bolonju, papinski se legat samo spasava bijegom. Iza toga im dopade šaka apostolski nuncij i rulja ga je zlostavljala, vukući ga po ulicama. Mjera se prevršila! — Sveti Otac, nemogući više, da i dalje blago postupa, udari interdiktom Firenzu i pošalje četu od 10.000 bretonskih plaćenika.

Interdikt, u srednjem vijeku, bijaše za jedan grad najteža kazna. Značilo je skoro kao i propast njegovu. S takovim gradom ne smjedoše drugi katolički gradovi podržavati nikakove veze, sve bi zastalo, sav promet i trgovina.

Sad se i Fiorentinci sjetiše Katarine. Plemeniti i ugledni fiorentinski građanin Nikola Soderini, kojega su već od prije vezale prijateljske veze s Katarinom, morade na se preuzeti dužnost, da Katarinu dovede u Firenzu.

Firenza je dočeka s velikim počastima i načelnici republike otpočnu odmah s njome vijećanja. Na prvi pogled izgleda čudnovato da, inače vidovita Katarina, ne opaža već od početka, da nisu čiste namjere Fiorentinaca, koji je žele izigrati, posluživ̌si se njome samo u svrhu, da steku vremena. Da — ali se ona s tolikim žarom duše predaje zadaći mira, da ni izdaleka ne pomišlja na prevaru. A tko zna, nije li to pripustila i Providnost, da tako dovede Katarinu do njezine najveće zadaće: povratka pape u Rim.

Fiorentinci nagovore Katarinu, da pode u Avinjon i da s papom pregovara o miru, a sami će za njom poslati poslanike, koji će potpisati ugovore. Vjerujući u sve, uputi se Katarina u junu iste godine u Avinjon. S njom krenuše na put i Mantelate i jedan dio učenika s Rajmundom od Kapue, uz nekoliko svećenika i redovnika.

Između dva velika bojna polja, Italije i Francuske, pružila se, kao vedri otok mira, cvijetna Provansa. U njoj je bujao i ključao bezbrižni i veseli život u koji je malo ozbiljnosti unosio utvrđeni papinski grad. Ni zvukovi zvona s tolikih crkava ne uzmogoše probuditi ove savjesti, koje su tako mirno snivale stoljetni san, uz pjesmu i svirku i šuštanje svile.

To je najopasnije stanje duše i stoga se ne smijemo nimalo čuditi, da ni opora i žarka snaga sijenske

djevice ne bi u stanju, da probudi te duše. Dolazak čudnovate Talijanke, s još čudnovatijom pratnjom, izazva u Avinjonu samo izvjedljivost. Plemkinje i plemići, rođaci kardinala i drugih crkvenih dostojanstvenika, mnogo razgovarahu na sastancima o sijenskoj ekstatičarki nastojeći, da na bilo koji način prisustvuju u onoj crkvi, gdje se ona moli. Slično i na isti način, kao što bi išli, da motre kakovo drugo čudo prirode. Teški i neugodni dojmovi od veselog papinskoga grada pritiskoše Katarinu. I opori toskanski plemići učiniše joj se bliži nego ovi namirisani Francuzi, sa svojim lakoumnim smiješkom. I osjeti po prvi put, da je najteže djelovati na ovakove duše, koje plivaju po površini i ne znaju i ne mogu biti velike ni u dobru ni u zlu, ni u mržnji, ni u ljubavi.

Međutim i Avinjon za nju znači samo jedno: sastanak s papom.

Pierre Roger de Beaufort-Turenne, papa Grgur XI. bijaše krepostan i učen čovjek, samo strašiv i odviše ovisan o svojoj okolini. I upravo za to, velikom snagom, djelovaše na njega prvi susret s ovom neustrašivom talijanskom pučankom, koja tako odvažno istupa pred njega. Već iz pisama, koja je prije na njega upravljala, jasno se vidi, da je Katarina jasno znala, tko je Grgur XI. Rajmund od Kapue bijaše tumač. Papa ne poznavaše toskanskoga narječja, a Katarina opet ni latinski, ni francuski. I ako preko tumača, Katarina osvoji Svetog Oca i steče njegovo potpuno povjerenje. I on ju ovlasti, da u Njegovo ime pregovara s kardinalima i drugim crkvenim dostojanstvenicima. Sve bijaše spravno, samo nema firentskih izaslanika. Napokon i oni prispješe, ali odbiše Katarinino posredovanje, držeći se, kao da se nikada

i ništa s njome ne dogovoriše. Bolno i veliko bijaše Katarinino razočaranje. Uporna duša ne zaustavi se kod toga, nego ponovno razmahnu krilima i uzdiže se nad ljudsku nevjeru i prevaru. Zagovarajući i dalje kod pape Fiorentince, nastoji, da ublaži njegov pravedni gnjev. Razgovori Katarine s papom brzo predoše s uskog fiorentinskoga tla, na šire polje. Uvidjevši Katarina, da osvaja brižno srce Svetoga Oca, smiono istupa s molbom, da se vrati u Rim. Ta njezina najvruća želja bijaše papi već poznata iz njezinih prijašnjih listova. U jednome od posljednjih ovako je pisala:

» . . . Dođite, dođite i nemojte se dulje opirati volji Božjoj, koja Vas zove; ogladnjele Vaše ovce očekuju Vas, da dođete i zaposjednete mjesto Vašega predšastnika i uzora: apostola Petra. Jer Vi, kao Kristov vikar, morate biti na pravom mjestu. Dođite dakle, dođite i nemojte više zatezati; okrijepit ćete se i ne ćete se bojati ničega, što bi Vas moglo zadesiti, jer će Bog biti s Vama . . .«

Pierre de Beaufort-Turenne, prije pravnik, neznajući ni sam pravo, kako dođe na Petrovu Stolicu, po prvi put shvaća pravo svoj položaj. Katarina je umjela da tako živo prikaže veliku odgovornost, koju nosi na sebi biskup rimski, da Grgur XI. i započe razmišljati o svome povratku u Rim. Kako Katarina nije krila tih namisli, brzo doznade sva papina okolica o njezinom utjecaju i mogućnosti papinog odlaska. Da — ali to ne bijaše nikako po ćudi kardinalima i drugim dostojanstvenicima, većinom Francuzima. Naravno, da je svima više pogodovala sigurna i vesela Provansa, nego nemirni i gordi Rim! Divno je

čudo, da se Grgur XI. ne dade smesti. Neustrašivi duh hrabre Katarine bijaše se i njega primio.

U Avinjonu ne zaboravlja Katarina ni na križarsku vojnu. Zalaže se tamo i amo i uspijeva, da predobije vojvodu od Anjou-a. Napokon privoli papa na povratak u Rim, oklijevajući još konačnom odlukom. Svi ga odvraćahu od puta, a i njegovo slabo zdravlje zadavaše mu briga. Ustrajna Katarina ne popušta. Rimskome biskupu mjesto je u Rimu i nigdje drugdje! — A jednoga dana, kada otkri papi, da se je već odavna zavjetovao, da će se povratiti u Rim, Grgur XI. se pokori i krene na put. U zadnjem času pokuša ga zaustaviti očajni mu otac, bacivši se pred njegove noge i zaklinjajući ga, neka ne ide tamo, gdje ga tako malo ljube. Ali papa Grgur XI. dade znak za odlazak. Odmah iza pape otputuje i Katarina kopnenim putem. U Avinjonu ne učini Sijenska djevica ni jednoga čuda, ali se na njoj ispuni najveće čudo Božje: postade suvladaricom Crkve Kristove.

Veliku naklonost i očinsku ljubav iskaza joj papa, dajući joj posebne povlastice: da u svojoj kući smije imati kapelicu, gdje se smije čitati sv. misa i gdje se može pričešćivati. Nadalje: u njezinoj pratnji smiju uvijek biti tri ispovjednika, koji će odrješivati grešnike, koje bude obratila.

Brzinom munje, po cijelom se kršćanskom svijetu raširi glas o posredovanju njezinom. Kuda god prolazi, gomile je iščekuju iskazujući joj poštovanje, kao svetici. Stigavši u Genovu, zaustavi se da pričeka papu. Međutim je na moru vladalo veliko nevrijeme i papinska galija ne stiže na vrijeme. U to se opet raširiše glasovi, da Fiorentinci i dalje ruju, čak su i u samome Rimu predobili pučku stranku protiv

pape. Iste vijesti dopriješe do i onako strašivih kardinala, koji složno navališe na Grgura, da okrenu galiju i krenu natrag. Doznavši, da je i Katarina već u Genovi i da ih iščekuje, budno su pazili, da joj spriječe i jedan sastanak s papom. Ali je zabrinutoga papu vukla sveta želja, da je opet vidi i s njom progovori. Preobučen u običnoga svećenika, prispije do svete djevice, a da ga ne prepoznaše.

Iznenađena i u čudu baci mu se Katarina pred noge, a papa Grgur je pridigne. I razvi se živ prijateljski razgovor, koji ne trebaše više tumača. Ljubav prema Crkvi jedini im je tumač! Katarina ponovno ohrabri papu ispunivši ga pouzdanjem.

Nakon desetdnevnog boravka u Genovi, odplovi papinska galija put Rima. Katarina naumi, da krene ravno u Sijenu, jer svom dušom bijaše poželjela svoju tihu ćeliju. Ali nalog papin odredi, da se zaustavi u Pizi i tamo uredi neke zamršene poslove. I istom o Božiću stiže napokon u Sijenu.

Najveća i posljednja radost njezinoga života bijahu vijesti o oduševljenom dočeku pape u Rimu. Cio grad bijaše na nogama. Evo, kako veli savremeni kroničar: »narod je bio kao opijen radošću, nikad nisam doživio većega oduševljenja«.

I dok je Katarina usrdno molila u svojoj ćeliji, papa se ničice prostire na grobu apostola — a time se dovršava njezino vanjsko djelovanje, pomišlja Katarina!

Nije prošlo nego malo vremena i opet mora posredovati kod pape. Ovaj put za vlastiti rodni grad, koji bijaše udaren prokletstvom, radi nekih veza s Firencom. Zagledavši ponovno prilike svega, uvidje

konačno, da joj nema više mira. Sama bi mogla da zaboravi svijet, ali svijet više neće i ne može da nju zaboravi. Upoznavši jednom njezinu moć, njoj se obraćaju sa svih strana, sad poradi savjeta, a sad za posredovanje. I sami je samostani pozivlju radi posavjetovanja u važnim stvarima. Koliko puta po cijele noći diktira listove!

A Firenca se nikako ne smiruje. Oholi republikanci, u prkos, otvoriše silom crkve i prisiliše svećenike, da im služe sv. misu. I papa ponovno šalje onamo Katarinu. Uz nepomirljivu stranku bijaše u Firenci i umjerena stranka, koja je željela i htjela mir i s kojom se je moglo pregovarati. Ovaj put bijaše Katarina u punom smislu riječi papin opunomoćeni poslanik. — Vlada republike primi je dostojno i pomno sasluša njezino izlaganje.

Posredovanjem njezinim odlučiše napokon Fiorentinci, da opet zatvore crkve i održe pokorničke ophode. U to se dogodi nešto neočekivanoga. Umjerena stranka, ohrabrena prisutnošću Katarine, pobuni se protiv vlastodržaca i baci se na prijašnje rušitelje mira. Uza sve njezine i najstrožije opomene, planu pobuna i bijes se raspojasa. A kada se na više mjesta Firence pojaviše podmetnuti požari, nove pobunjene gomile okrenuše se protiv Katarine. U općoj pomutnji, njoj pripisaše povod ovim novim nemirima. I oni, koji je primiše u svoj dom, otkazaše joj gostoprimstvo i Katarina se nađe sa svojom družbom na ulici. Neslomiva joj volja ne popušta. Sklonuvši se ponajprije s družbom u jedan vrt, počne moliti. Gomila, koja ju je tražila i progonila, otkrije njezino zaklonište i provali kroz ogradu. Ne uzmakavši ni koraka, Katarina kleče na zemlju i zavapi:

»U ime Božje, činite sa mnom sve, što Bog dopusti, ali ja vam zabranjujem da išta učinite i jednome od moje pratnje«!

Te njezine riječi i držanje njezino toliko zapanji i iznenadi rulju, da se je pobojala, smela i ustukla prema provaljenoj ogradi. Domalo nestade i posljednjega iza ograde.

Katarinina družba odahnu! Još blijedi od straha zaklinjahu je, da se odmah povrate u Sijenu. Uzalud! Katarina ni sada ne popušta. Ovamo je došla da uspostavi mir i dok ga ne uspostavi, neće prije otići. Pristane samo na to, da se svi sklonuše u jedan samostan pokraj samoga grada. Domalo se stiša pobuna i uzrujanost i Katarina se opet vraća u grad i neustrašivo nastavlja svoje pregovore. U mjesecu junu 1378. god. bi potpisan ugovor mira između Firenze i svete Stolice.

Kratki odmor i mir u tišini ćelije njezine u Sijeni, bijaše jedina nagrada, koju joj Bog udijeli za ovo mučno nastojanje za mir Njegov. Nije umor, pod kojim kao da će klonuti tijelo njezino, nego joj dušu obaviše polagano smrtne sjene. Tiha i duboka bol uvlači se u njezino srce — ona duboka i teška bol, koja prožimlje sve duše, koje se bore za istinu: da na ovome svijetu ne dolazi istina nikada do trajne pobjede.

U isto vrijeme umre u Rimu boležljivi Grgur XI. Pritiskom volje puka, izabra konklave Talijana za papu. Izbor pade na nadbiskupa barskoga, koji uze ime Urban VI.

Prava suprotnost Grgura XI-tog, papa Urban VI. bijaše stroge i nepomirljive ćudi i ako vrlo pobožan

i krepostan svećenik. Opominjući Katarina Grgura XI-og, da obnovi Crkvu, uklanjajući nevrijedne pastire, daleko bijaše i pomišlju na okrutne i nemilosrdne mjere i načine, kako to poče provoditi Urban VI. Osjetljivi i mekoputni Francuzi ne mogaše toga podnijeti. I metež se zametne! Predobivši francuski kardinali cijeli sveti kolegij za sebe, proglasiše izbor pape nevaljanim i izaberu u Anagni-u Francuza Roberta od Ženeve za papu.

To su tužne i jadne stranice Crkve Kristove!

U Rimu osta osamljen pravi nasljednik Petrov, a oko lažnog Klementa VI-og okupili su se u brzo svi crkveni dostojanstvenici. Svi ti događaji smrtno pogodiše Katarinino srce! Uza sav očaj ne dvoji ni jednoga časa, da je Urban jedini pravi papa. I onaj neugasivi oganj duše njezine za obranu istine, ponovno planu. Žar obuze ovu veliku dušu, a u to je osamljeni Urban VI. pozove hitno u Rim.

Konzistoriju kardinala, koje na brzu ruku imenova Urban VI., prisustvuje i Katarina. Plamenim riječima žarka ova duša pridiže i ohrabri cijeli konzistorij malodušnih, a samoga Urbana VI. nagovori, da k sebi pozove sve najvrijednije redovnike iz cijele Italije. Zov Katarine odjekne cijelom Italijom! Na taj zov pohrli u Rim mnogo svetih i učenih redovnika.

Dane i dane diktira ona i otpravlja listove vladarima i knezovima, dokazujući, da je samo Urban VI. jedini i pravi nasljednik Petrov.

U toj najvećoj napetosti svih njezinih duševnih sila, sve je više zabrinjuje neumoljivost i mnogo puta nepravedna strogost papina. I mnoge se sile njezine iscrpiše ublažujući postupke, gdje je samo mogla i ispravljajući nepravde i ako sve nije mogla.

Tužne li i žalosne slike! Da metež bude još veći bukne prava vojna između četa Urbana i Klementa. Poražene Klementove čete povlačile su se u hrpama sve do Avinjona zaklonivši se konačno u papinskoj tvrđavi . . .

Da mrak i jad budu još crnji, izbiše naglo nemiri i u samome Rimu. Urbanova pretjerana strogost izazva ogorčenje, koje je Katarina predviđala. Kao more duboku bol njezine duše ne uzmože više da podnese njezino slabašno tijelo . . .

Jedne nedjelje, prenešena u ekstazu žarkom svojom molitvom na grobu apostola, osjeti dogarajuća ova duša, da na ramenima slabašnog joj tijela, počiva čitava lađa Crkve Kristove. I slabašna ramena sve se više savijahu pod teretom, sve bliže k zemlji, dok ne klonuše posve! Na grobu apostola ležala je Katarina u dubokoj nesvijesti.

I još se je odupiralo njezino tijelo. I dalje je svakoga jutra odlazila na grob apostola, provodeći sate i sate u patnji i molitvi za papu i Crkvu.

I konačno klone! Iscrpljenost i nepodnosive boli slomiše u najljepšoj dobi jedan od najvrijednijih i najplemenitijih izdanaka Božjih na zemlji.

Više se ne diže sa ležaja! Ali oganj duše njezine još plamsa. Na njezin zahtjev moradoše je prenijeti u drugu prostoriju, gdje izdiktira svoju posljednju poslanicu strogome namjesniku Kristovome, svoju posljednju poruku:

». . . Vi znadete, da je vašu djecu, Rimljane, lakše privući blagošću nego silom. Molim Vas najponiznije, da budete toliko razboriti, da nikada ne obećate onoga, što Vam je nemoguće izvršiti . . .«

Jedva je izdiktirala taj list, već nastupi teška, samrtna borba. Osim oca Rajmunda od Kapue i Neri-a, sva se »djeca« okupiše oko njezine samrtne postelje. Nazočna je i stara Lapa, majka njezina. Na mahove je popuštala samrtna borba i opet bi začuli blagi joj glas, koji ponavljaše ono, što bijaše bit duhovnoga života njezinoga: ustrajna i neprekidna molitva u ćeliji vlastitoga srca i ljubav, ljubav prema bližnjemu i potpuno predanje u Providnost. I s Kristovim riječima: »Ljubite se međusobno«, utihnuo bi njezin glas.

Bol i žalost »djece« bijaše velika! I opet su začuli njezin glas:

»Ne žalostite se, draga moja djeco, kada ja umirem za Crkvu. Veselite se sa mnom, što ostavljam ovu zemlju boli, da uđem u Ocean mira.«

Glas njezin ponovno utihnu i smrtna se borba produlji. Nadljudsko ovo stvorenje trpi sada i nadljudske boli! Unutarnji oganj sagaraše njezino isušeno tijelo do kraja. Iza odulje stanke i žestoke borbe, posve se izmijeni cijelo biće njezino. Lice njezino prosja takovim blaženstvom, kao da zaista tone u ocean mira. I ponovno začuše njezin glas, koji pred svima ispovjedaše grijehe cijeloga joj života. Primivši papinski oprost, tihi glas produlji:

»Ti me zoveš, Gospodine, evo me! Dolazim k Tebi ne po svojim zaslugama, nego po kreposti Tvoje krvi.« ... »Krv, krv«, opetova njezin glas po nekoliko puta i onda začuše šapat: »Oče, u ruke Tvoje predajem dušu svoju« — i glas njezin utihnu za uvijek. Bijaše to u nedjelju 29. travnja 1380. godine, u njezinoj 33-ćoj godini.

Iz dna duša i srdaca naših neka bude hvala njoj, koja istoči i zadnju kap krvi srca svoga i sagori do kraja u žaru ljubavi, za ovu našu dragu, svetu i jedinu Crkvu!

*

Sirotno bi i odviše siromašno bilo čovječanstvo, kada bi mu iza jedne svete, velike ličnosti, ostalo samo mrtvo tijelo, koje se domalo pretvara u prah. Kada bi, s jednom žarkom dušom, pošla u vječnost i sva njezina dobra djela i njihovi plodovi, žar i plamen riječi njezine i sva ljubav njezinoga srca!

I u mrtvome tijelu, koje bijaše jedno s dušom, ostaje neka tajnovita moć, ali tko bi bio utješio Katarininu »djecu«, da iza njihove »drage majke«, ostade samo hladno i ukočeno tijelo?! Pa ni od toga tijela, koje bijaše u pravom smislu riječi stan Duha Svetoga, ne mogoše se rastati. U listu, što ga pisa odmah iza Katarinine smrti Barduccio Canigiani redovnici sestri Katarini Petribondi, u kojem potanko opisuje smrt »drage majke«, piše i ovo:

»Ona je umrla u nedjelju (29-tog travnja) oko šeste ure, ali mi je nismo ukopali sve do utorka oko kompletorija«.

Dakle, tri dana i tri noći čuvala su »djeca« tijelo svoje »drage majke« oko kojega je prošao cijeli Rim. Barduccio piše dalje, da se u to doba dogodiše mnoga čudesa, a ukop svetičin bijaše tako veličanstven, kao ukopi drugih svetaca, koji počinuše u Rimu. Sijena je dugo tugovala za svetim tijelom svoga djeteta. Iza pet godina izmoli napokon otac Rajmund od Kapue i prenese u Sijenu svetičinu lubanju. Takvoga slavlja ne vidje Sijena, ni prije, ni poslije. U velebnoj povorci, među Katarininim se-

strama, Mantelatama, stupala je stara majka Lapa. Tijelo Katarinino počiva i danas u Rimu u dominikanskoj crkvi »S. Maria supra Minervam«.

Ali oni, koji su najviše štovali i ljubili sijensku sveticu za života njezinoga, okrenuše se od mrtvoga tijela, tražeći i sakupljajući tragove, koje ostavi na zemlji ova velika i žarka duša. Najviše od svega kazivaše im vlastito srce i duša. Koliko je tu slika i uspomena! Koliko pokreta njezine drage spodobe, koliko pogleda neobičnih joj očiju i zvukova njezinog toplog glasa! — Svom snagom pamćenja sačuvaše lik ove divne pojave u svoj njegovoj vjernosti, da je ovako živ i potpun mogao doprijeti i do nas. Onda se dadoše na to, da iznađu listove njezine i one duge poslanice, na kojima se je ustavila riječ njezina i prenijela na mrtvi papir sav žar njezine duše. Iako većinu tih listova nije pisala njezina ruka, uz nju su bili oni, koji su listove pisali, vjerno prenoseći na papir riječi, koje su izgovarala njezina usta.

Božja je providnost htjela, da sveta Katarina nije sama pisala svojih listova. Oni, koji su gledali i slušali, unesoše u njezine riječi svu onu neposrednost i upravo onu atmosferu, koja ju je okruživala. Iz izvještaja Francesca Malavolti, iza njezine smrti, o načinu, kako su nastajala njezina pisma, najjasnije to proizlazi. Između ostaloga priča, da su jednoga dana, slušajući Katarinu, čak trojica istovremeno pisali. Ta trojica bijahu on, Francesco, pa Stefano Maconi i Neri.

»... Jedan je od nas pisao list, koji je trebao da bude predan pokojnom papi Grguru XI., drugi je pisao list za gospodina Bernabu, koji je u to vrijeme bio načelnik Milana, a treći od nas pisao je list jednome plemiću, čijega se imena ne sjećam. Ona je diktirala sada jednome, sada drugome, ili pokrivajući lice rukama, ili pogledom prema nebu, a rukama skrštenim na prsima, a više puta bi zapala i u ekstazu, ne prekidajući kazivanje u pero. Tako se događalo, da je izrekla koju rečenicu, koja se je odnosila samo na jednoga od nas, a koju smo mi sva trojica pribilježili, misleći svaki, da se na njega odnosi. Kad bi to opazili, pitali smo se, na kojega se je od nas odnosila zapravo ta rečenica? Ali ona je mirno rekla: ne uznemirujte se, dragi sinci, to je učinio Duh Sveti. Kada budu listovi gotovi, vidjet ćemo slaže li se ta rečenica s ostalim, pa ćemo popraviti. — Kako sam već rekao, poslanice su bile upravljene različitim osobama i radilo se je o različitom sadržaju. Za to je vrlo čudnovato, kada pročitasmo riječi, koje smo sva trojica istodobno pribilježili, tako su se uklapale u cjelinu, da bez njih nijedan od listova ne bi bio potpun, a to najjasnije pokazuje djelovanje Duha Svetoga u duši ove djevice«.

Tokom životopisa ove velike svetice, vidjesmo mnoge primjere njezinih listova. Neke se misli i savjeti stalno ponavljaju u njezinim listovima, a upravo te misli sačinjavaju bit njezine duhovnosti, što ćemo još jasnije spoznati u njezinom Dijalogu. Ali najjasnije se je izrazila u listu redovniku Matte-u Polonai:

»... Oni, koji su se približili Očevoj ljubavi, koji su djeca Njegova, ili hoće da to postanu, treba da uđu i da se zatvore u spoznaju samoga sebe; to je ćelija, u kojoj duša mora stanovati. U toj ćeliji nailazi ona na drugu ćeliju, a ta je spoznanje Dobrote Božje prema njoj. Spoznanje samoga sebe podaje joj iskrenu poniznost i svetu mržnju na uvredu, koju je nanijela

ili nanosi svome Stvoritelju; a to je opet vodi pravoj i savršenoj strpljivosti. Poznavanje Boga, kojega ona nalazi u sebi, daje joj krepost žarke ljubavi, koja opet užiže u njoj svete želje pune ljubavi. U toj tihoj i divnoj povučenosti spoznaje Boga i same sebe, predaje se duša bdijenju i neprestanoj molitvi . . . Sva su njezina djela upravljena Bogu i sve čini njemu u slavu i u čast Imena Njegovog . . . To je način, da istodobno budeš sluga, prijatelj i pravi sin . . .«

Na taj način uspije oduševljenim štovateljima svete Katarine, da sakupe oko četiri stotine njezinih listova i sačuvaju za slijedeća pokoljenja.

Ti listovi nisu samo vrijedni radi duhovne sadržine, oni su ujedno od velike književne vrijednosti. Nekoje od njih ubraja talijanska književnost u najljepše bisere talijaske rječitosti i u prve i najljepše primjere talijanske proze.

*

A sada ulazimo konačno u svetinju nad svetinjama ove velike duše, u njezin »Dijalog«. — »Gorući grm«, kojemu se približi Katarina, kada joj duša zapade u smrtnu stisku, nazva jednostavno: »Knjiga«. — A ta »Knjiga«, to je labuđi pjev na smrt ranjene duše njezine!

Ljubav naša prema Crkvi ne može se ni iz daleka mjeriti s ljubavlju Katarine. Zamislimo sada muke duša naših, kada bi danas izbila vijest, da se kida jedinstvo Crkve, da zabludjeli izabraše drugoga glavara, uz našega jedinoga i svetoga Oca! Srca bi naša zastala, kao da se sve ruši i klonule bi duše naše, ostajući bez pravoga oslona!

A kakova je tek grčevita bol savila ovu veliku i žarku dušu na vijest oca Rajmunda, da je nastao ra-

skol i Francuzi izabrali svoga papu! Strašna vijest zateče Katarinu u nekom samostanu u blizini Sijene. Silni udarac prve boli ukoči joj tijelo i samo je nijemo gledala rastvorenih očiju. Znajući, da sada sama ne može pomoći, neprestano je izgovarala ove riječi:

»Sutra ću se pričestiti i govorit ću o tome Kristu«.

Osvanu drugi dan! Bila je subota, dan Marijin. Kad se je Katarina povratila iz Crkve, djeca odmah zapaziše, da se sada zbiva nešto velikoga. U nečemu će njihova »draga majka« dati oduška svome srcu inače će to srce prepući. — Uz Katarinu ostadoše Stefano, Neri i mladi Barduccio. Njima ne treba mnogo riječi, tako dobro razumiju svaku kretnju, svaki pogled »drage majke«.

Čim su opazili, da Katarina zapada u ekstazu, pripraviše žurno pera i pergamene. I sveta djevica progovori, uzdišući i moleći, a trojica vještih pisara, izmijenjujući se, hvatahu riječi, tumačeći uzdisaje. Punih pet dana potraja to stanje i punih pet dana ustrajno su pisali Stefano, Neri i Barduccio. Stranice se gomilaju i nastaje velebno djelo, djelo, koje će zauzeti sitno tiskanih četiri stotine stranica.

Svu svoju dušu, sa dnom bića svoga, iznosi Katarina pred Boga: svoje kajanje i skrušenje, optužujući samu sebe za sva zla, što se zbivaju na svijetu; sva svoja strahovanja, sva razočaranja i svu svoju ljubav. A Bog joj za to otkriva Svoje Milosrđe i Premudrost svoju. Kao što valjan ispovjednik, po dovršenoj ispovjedi, a za umirenje duše, koja mu se je povjerila, još jednom prelazi s njome sav njezin jad, dodajući uz to svoju utjehu, tako na koncu sam Svevišnji još jednom ponavlja Katarini svrhu i cijeli sadržaj ovog dugog razgovora s dušom njezinom. Ovako govori:

»Sjećaš li se, kako si mi u početku u bojažljivoj želji, koju ti ja nadahnuh, da se u tvojoj duši razbukti vatra moje ljubavi, prinijela četiri molbe: Prvu za tebe; ja sam joj udovoljio, prosvijetlivši te svojom istinom. Pokazah ti, kako ćeš doprijeti do istine, koju si svom dušom žudjela upoznati. Upoznavajući sebe i Mene po svijetlu vjere, jedini je put k istini!

Druga je tvoja molba, da se smilujem cijelom svijetu, a treća za mističko tijelo Moje Crkve. Molila si me, da od Nje otklonim progone, da je izvedem iz mraka, a tebe da kaznim za zlodjela njezinih sluga! Ja sam ti onda protumačio, da nijedna prolazna kazna, sama po sebi, ne može zadovoljiti za grijehe, učinjene protiv Mene, beskonačnog Dobra. Samo onda može zadovoljiti, ako je ujedinjena sa željom u duši i kajanjem u srcu. Kako, — to sam ti rekao. Ja sam ti još rekao, da ću se smilovati svijetu, jer je milosrđe moja vlastitost! Po milosrđu Mome i po mojoj neizrecivoj ljubavi prema čovjeku, poslah Riječ, svoga Jedinoga Sina, koji je poput mosta spojio nebo sa zemljom, ujedinivši božansku narav, s vašom ljudskom naravi. Onda sam ti pokazao, kako se uspinje na taj most, pomoću triju stepenica, a to su tri moći duše . . .«

I Gospodin govori dalje o tri stanja duše ljudske: nesavršeno, savršeno i najsavršenije stanje. I kako je Katarini pokazao put, kojim se dolazi do savršenstva i glavne zapreke na tome putu: napasti zbog duha i duhovno samoljublje. I kako joj je otkrio svoje Milosrđe, koje iskazuje čovjeku tijekom njegovoga života i na času smrti i koje će iskazati na sudnji dan. I nastavlja:

»Ja sam ti također obećao i obećajem ti nanovo, da ću obnoviti svoju Zaručnicu, po velikom trpljenju mojih sluga. Predočujući ti, koliku mi bol zadaju nedostojni njezini sluge, pozivam sve, da trpe za nju. Pokazao sam ti uzvišenost svećenika, do koje sam ih ja uzdigao i poštovanje, koje za njih iziskujem od svjetovnjaka. Njihovi grijesi ne smiju u ničemu umanjiti poštovanje, koje ste im dužni. I kako Me vrijeđa onaj, koji protivno radi.«

Iza toga prikazao joj je Gospodin divotu dobrih svećenika i uzvišenost službe oltara. Govorio joj je zatim i o zadovoljštini po suzama srca, a onda je prešao na njezinu posebnu četvrtu molbu. Ta se je molba odnosila na onaj nemili slučaj, koji je izmučio Katarininu dušu: redovnik jedan, iz neuredne ljubavi prema njoj, ubije se vlastitom rukom.

Katarina nije mogla podnijeti misao, da jedna duša propadne radi nje i tako je dugo molila, dok nije dobila potvrdu njegovoga spasenja. I Gospodin joj sada napominje kako ju je u toj stvari utješio, predočujući joj svoje beskrajno milosrđe i govoreći joj o Providnosti, koja je od početka svijeta sve uredila za dobro čovjeka. I napokon kaza Gospodin, kako je još udovoljio njezinoj želji, da joj govori o koristi poslušnosti i o teškim posljedicama neposluha ». . . i kako je smrt došla na svijet po neposlušnosti Adamovoj«.

Eto nam sadržaja Katarinine »knjige«, koju također zovu »knjigom milosrđa« ili »knjigom Božanske Providnosti«. — Na prvi će nam se pogled učiniti, da ne krije u sebi ništa novoga. U njoj je sažeta sva mudrost kršćanska od Spasitelja do Sv. Tome. Ali kojim je načinom i kojim žarom sažeta i iznesena ta

mudrost! Nov je i dosada neviđen taj način! Nova je i ona, samo Katarini svojstvena, živost i zornost prikazivanja i primjenjivanja. Tu se očituje ona velika žena-majka i sposobnost njezina, da kao prva odgojiteljica djeteta, najzornije prikaže prve istine.

Kakovu divnu jasnoću iznose njezina tumačenja najtežih pojmova:

»Duša posjeduje tri moći: pamćenje, razum i volju, koje su u njoj slika Trojstva. Pamćenje mora da zadrži sva moja dobročinstva i sjećanje na moju Dobrotu. Razum mora da upije svoj pogled u beskonačnu ljubav, koju sam vam pokazao u mojemu jedinome Sinu. U Njemu treba, da oči razuma razmatraju središte moje ljubavi. Volja se mora ujediniti s pamćenjm i razumom, da Mene ljubi i Mene želi, jer sam Ja njezin Svršetak«. — Utonuvši u razmatranje te istine Gospodnje, Katarina osjeća krivicu na svojoj duši i vapije:

»Gospodine, sagriješih, smiluj mi se! Uvijek sam slijedila neuredni zakon, koji je u meni ... Ne poznavah pravo svijetlo. A ipak je Tvoja ljubav htjela, da me rasvijetli. Nisam znala svoje pamćenje ispuniti samo mišlju na Tebe i na Tvoja neiskazana dobročinstva. Moj razum nisam usredotočila samo u Tvojoj volji, tražeći samo, da Tebi ugodim; moja volja nije išla za tim, da Te ljubi svim svojim silama i beskonačno, kao što Ti tražiš od mene. Ja sam Te izgubila!«

Ovako sebe optužujući ne govori Katarina samo u ime svoje, nego u ime cijeloga zalutaloga čovječanstva. To nam potvrđuje i ovaj žarki vapaj:

»Božanska i vječna ljubavi! Zaklinjem te, da se smiluješ svome narodu! Ne ću odstupiti od tebe dok

ne vidim, da mu ukazuješ milosrđe. Što će mi spoznaja, da ja imadem život, ako je narod Tvoj u smrti i ako se mrak spušta na Tvoju Zaručnicu ... Ja hoću i ja Te molim u milosti, smiluj se svome narodu!«

Na ovakove strastvene izljeve njezine duše, odgovara Vječna Mudrost blagim razlaganjima: »Ne znaš li, kćeri moja, da sve patnje, koje jedna duša podnosi i koje će podnijeti u ovome životu, nisu u stanju, da dadu zadovoljštinu za najmanji grijeh? Uvreda, nanesena meni, beskonačnom Dobru, zahtijeva beskonačnu zadovoljštinu. I hoću da znaš, da sve patnje ovoga života, nisu za kaznu, nego za popravak nezahvalnog sina. A istina je ova: da je jedina zadovoljština želja duše, spojena s pravim kajanjem i odvratnošću protiv grijeha. Pravo kajanje zadovoljava za grijeh i za kaznu, ne radi prolazne kazne, koju podnosi, nego radi beskonačne želje. Jer Bog, koji je beskonačan, traži beskonačnu ljubav i beskonačnu bol ...«

Potom se Katarina utiče svijetlu vjere:

»... Po svijetlu vjere u mudrost Riječi, Tvoga Sina. Po svijetlu vjere postajem jaka, u meni je ustrajnost i nepromjenljivost. Po svijetlu se vjere nadam i ne ću sustati na putu. To mi svijetlo pokazuje put, a bez toga bi svijetla hodala po tami ... To je svijetlo uistinu ocean, jer utapa dušu u Tebi, oceane mira, vječno Trojstvo ...«

Duša Katarinina ne plovi dugo u tome oceanu mira. Poput oštroga mača opet se saziva u srce njezino teška spoznaja još težega stanja Crkve Kristove. Danteovskom grandioznošću ocrtava nam ponor zla, u kome čame nevrijedne sluge Crkve. Nema grijeha, koji nije našao pristup u njihova pokvarena srca.

Škrtost, bludnost i raskoš, pa čak i grijesi protiv naravi, zaprljaše haljinu onih, koji bi morali biti kao anđeli. — I Gospodin pokazuje Katarini lijek u svoj njegovoj okrutnoj jasnoći:

»Pokupi tvoj znoj i suze tvoje, pomiješaj ih u vrelu moje ljubavi sa suzama i znojem svih mojih ostalih sluga i operi lice moje Zaručnice. Ja ti obećajem, da će joj taj lijek povratiti svu njezinu ljepotu.«

Polagano se, polagano umiruje i Katarinina velika duša. Gledala je i anđeosko stanje duše, koja živi savršeno ujedinjena s voljom Božjom, a kako sve zlo postaje sudjelovanjem bližnjega, a i sve dobro. Bez prave ljubavi prema Bogu ne može biti ni prave ljubavi prema bližnjemu.

»Tko ne ljubi Mene, ne može više ljubiti ni bližnjega, jer iz Moje ljubavi izvire ljubav prema bližnjmu. To je upravo kao da netko posudu puni na bunaru; ako je odmakne, da iz nje pije, brzo će se isprazniti, a ostavi li je pod vodom, može iz nje neprestano piti, a posuda će se uvijek i neprestano puniti.«

I tihi osmijeh prosja napaćeno njezino lice iako su oči još suzile, a ranjeno srce zapjeva hvalu Bogu svome. Hvalospjev duše njezine kojim svršava »Dijalog«, pun je one žarke i ustrajne ljubavi, koju ne umanjuju ni spoznaja vlastite nevrijednosti, niti potpuno saznanje strašnih grijeha u kojima se utapa čovječanstvo, pa i same sluge Crkve Kristove. — Ljubav, pobjednica, sve je to nadvladala! Ona je jača od smrti! Kao što sunce razdire guste oblake i sve obasjava svojim svijetlom, tako se i duša njezina odjednom nađe u moru svjetlosti.

»O vječno Trojstvo, žarište i ponore ljubavi, razderi odmah sada ovaj oblak mojega tijela. Spoznaja, koju stekoh o Tebi, po istini Tvojoj, ispunila me je željom, da ostavim težu ovoga svoga tijela i da dadem život svoj za hvalu i slavu Imena Tvoga» . . . Dobro nad svakim dobrom, Dobro, koje napunjaš srećom, nenatkriljivo, neprocijenjeno Dobro! Ljepoto nad svakom ljepotom; Mudrosti nad mudrosti! Hrano anđela, koji se svim žarom ljubavi svoje daješ ljudima. Ti odjećo, koja pokrivaš svaku golotinju, spasi gladne svojom Blagosti . . . Obuci me, odjeni me Tobom, vječna Istino, da ja prođem ovaj smrtni život u pravoj poslušnosti i u svijetlu svete vjere, čijim se je svijetlom nanovo opila moja duša!«

»Dijalog« je svršen!

Umorni, odložiše Stefano, Neri i Barduccio svoja pera, a Katarina se je samo blago smiješila. Ali — kroz sav odsjev svijetla, kojim prosijavaše obličje njezino, bolno osjećahu »djeca«, da je rana srca njezinoga — samrtna.

SADRZAJ:

Glava prva:	Kći Jakova i Lape	Str. 5
Glava druga:	Sestra dominikanka	„ 27
Glava treća:	»Draga majka«	„ 46
Glava četvrta:	Najveća katolikinja	„ 63

Nrus. 1029.

Nihil obstat

Dr. Carolus Hren, m. pr.
censor

Imprimatur

Datum Zagrebiae, die 7. Februarii 1934.

Dr. Franciscus Salis, m. pr.
Episcopus Auxiliarius, Provicarius Generalis.

IZDANJA DOMINIKANSKE NAKLADE

„ISTINA"

Š. Jurkić: **Bl. Imelda Lambertini,** dominikanka, zaštitnica prve sv. Pričesti.	Din	10.—
S. Košutić: **Sluga Vječne Mudrosti.**	„	16.—
Dr. O. H. Bošković O. P.: **Problem Spoznaje,** 8⁰, strana 246	„	50.—
Dr. O. H. Bošković: **Albert Veliki.**	„	15.—
Fr. Drane O. P.: **Duh Dominikanskog Reda.** . .	„	40.—
S. Terezija od Isusa: **Knjiga o životu,** str. 310	„	40.—
S. Terezija od Isusa: **Mistička djela,** str. 360	„	40.—
S. Terezija od Isusa: **Osnuci i Pisma** str. 316	„	40.—
M. S. Gillet: **Tendencije današnje intelektualne omladine**	„	3.—
»Duhovni Život«, asketsko-mistička revija, izlazi šest puta godišnje	„	30.—
»Gospina Krunica«, izlazi svaki mjesec, pretplata godišnje:		
redovita	„	10.—
potporna	„	15.—

Narudžbe prima:

Uprava dominikanske naklade »ISTINA«

Zagreb, Maksimir, Kažotićev trg 4.